

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ UNINTEGRA

ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Τυπωμένο σε ανακυκλωμένο χαρτί
100% χωρίς χλώριο

Οδηγός ένταξης των προσφύγων στην Ευρώπη

Οδηγός ένταξης των προσφύγων στην Ευρώπη

Συντονίστρια

Mar Lorenzo Moledo

Συγγραφείς

Jesica Núñez García

Julia M.ª Crespo Comesaña

Liza Mavromara

Bassem Kheireddine

2019

UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

Οδηγος ενταξης των προσφυγων στην Ευρωπη / συντονίστρια Mar Lorenzo Moledo ; συγγραφείς, Jesica Núñez García, Julia M.ª Crespo Comesaña, Liza Mavromara, Bassem Kheireddine. – Santiago de Compostela : Universidade de Santiago de Compostela, Servizo de Publicacións e Intercambio Científico, 2019

71 p. ; 24 cm.

D.L. C 2213-2019

1. Refuxiados -- Países da Unión Europea I. Lorenzo Moledo, Mar, coord. II. Núñez García, Jesica III. Crespo Comesaña, Julia M.^a IV. Mavromara, Liza V. Kheireddine, Bassem VI. Universidade de Santiago de Compostela. Servizo de Publicacións e Intercambio Científico, ed.

325.2(4-672UE)

© Universidade de Santiago de Compostela, 2019

Deseño e maquetación

Paula Cantero
origamiestudio.com

Edita

Servizo de Publicacións e Intercambio Científico
Campus Vida – 15782 Santiago de Compostela
usc.es/publicacions

Imprime

Imprenta Universitaria
Campus Vida – 15782 Santiago de Compostela

Depósito legal: C 2213-2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	7
2. ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	11
2.1. Αιτιολόγηση/Ανάγκες	13
2.2. Στόχοι	14
2.3. Δομή του εκπαιδευτικού συστήματος	14
2.4. Διαδικασίες σχολικής φοίτησης	18
2.5. Βοηθήματα για την σχολική φοίτηση	20
2.6. Λειτουργία των σχολείων	21
2.7. Συμπληρωματικές υπηρεσίες σχολείων	24
2.8. Συμμετοχή της οικογένειας στο σχολείο	26
2.9. Σώμα Διδασκόντων	26
2.9.1. Κανονισμοί για τους πρόσφυγες	26
2.9.2. Πόροι για την ενσωμάτωση στην εκπαίδευση	30
2.10. Βιβλιογραφία	32
3. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	33
3.1. Αιτιολόγηση/Ανάγκες	35
3.2. Στόχοι	37
3.3. Ενσωμάτωση των προσφύγων στην αγορά εργασίας: ζητήματα σχετικά με τους πρόσφυγες	37
3.3.1. Προσωπικά χαρακτηριστικά προσφύγων	38
3.3.1.1. Ηλικία	38
3.3.1.2. Ψυχική υγεία	39
3.3.1.3. Ζητήματα σχετικά με την κατοικία και τη μετακίνηση	40
3.3.1.4. Υποστήριξη γονέων για τη φροντίδα των παιδιών τους	41
3.3.2. Γλώσσα	42
3.3.3. Προηγούμενες δεξιότητες	43
3.3.3.1. Ζητήματα σχετικά με την αναγνώριση προηγούμενων πτυχίων	43
3.3.3.2. Εκπαίδευση ενηλίκων/δια βίου μάθηση/επαγγελματική κατάρτιση	44
3.3.4. Λήψη σημαντικών πληροφοριών μέσω κοινωνικών και κρατικών δικτύων	45
3.3.5 Προετοιμασία και βοήθεια	46
3.3.5.1. Δημιουργία/Βελτίωση CVs	46

3.3.5.2. Προετοιμασία για συνέντευξη	47
3.3.5.3. Προετοιμασία προσφύγων για οικονομική ανεξαρτησία	47
3.3.6. Ιστορία επιτυχημένης ένταξης από τη ματιά ενός πρόσφυγα	48
3.4. Ενσωμάτωση προσφύγων στην αγορά εργασίας: ζητήματα σχετικά με τους εργοδότες/τις εργοδότες	49
3.4.1. Εκπαιδύοντας τη χώρα υποδοχής: καταπολεμώντας την προκατάληψη	50
3.4.2. Εκπαιδύοντας τους εργοδότες/τις εργοδότες	51
3.4.3. Ταιριάζοντας τις ανάγκες των εργοδοτών/εργοδοτριών με τις δεξιότητες των προσφύγων	52
3.4.4 Ιστορία επιτυχημένης ένταξης από τη ματιά μιας εργοδότης	52
3.5. Βιβλιογραφία	53
4. ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ.....	55
4.1. Αιτιολόγηση/Ανάγκες	57
4.2. Στόχοι	59
4.3. Υποδομή για την ενσωμάτωση	59
4.3.1. Ο ρόλος των ΜΚΟ	61
4.3.2. Ο ρόλος των τοπικών δομών φιλοξενίας	61
4.3.3. Ο ρόλος του δήμου	62
4.3.4. Ο ρόλος της κυβέρνησης	62
4.3.5. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών ινστιτούτων	62
4.4. Προτεινόμενες προσεγγίσεις για την ενσωμάτωση	62
4.4.1. Νέα πολιτική ενσωμάτωσης	64
4.4.2. Διαπολιτισμικός διάλογος και εκπαιδευτικά προγράμματα	65
4.4.3. Κοινή γνώση και αφαίρεση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων	65
4.4.4. Στόχοι επιπέδων ενσωμάτωσης	65
4.5. Οδηγίες για την επιτυχημένη ενσωμάτωση	66
4.5.1. Δημόσιες υπηρεσίες	67
4.5.2. Γλώσσα και εκπαίδευση	67
4.5.3. Εκπαιδευτικά προγράμματα	68
4.5.4. Κοινωνικές αξίες	68
4.5.5. Αποτελεσματικές παρεμβάσεις	69
4.5.6. Έρευνα	69
4.5.7. Ευαισθητοποίηση	70
4.6. Βιβλιογραφία	70

1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Το πρόγραμμα UNINTEGRA στοχεύει στην αποτελεσματική διαχείριση της ενσωμάτωσης των μεταναστευτικών πληθυσμών στην Ευρώπη και ταυτόχρονα στην ανταπόκριση στις ανάγκες όσων χρειάζονται προστασία, σε δύο επίπεδα: πρώτον, δουλεύοντας άμεσα με τους νεοαφιχθέντες/τις νεοαφιχθείσες για την αντιμετώπιση βασικών αναγκών ενσωμάτωσης, σε συνδυασμό με την προώθηση δεκτικών στάσεων στις κοινότητες υποδοχής, και δεύτερον, θεσπίζοντας κανονιστικά πλαίσια σε κάθε μία από τις κοινότητες αυτές.

Το πρόγραμμα UNINTEGRA συντονίζεται από το πανεπιστήμιο του Santiago de Compostela (Ισπανία), με τη συμμετοχή του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ελλάδα), του πανεπιστημίου του Minho (Πορτογαλία), του οργανισμού Acsar Foundation (Ισπανία), του πανεπιστημίου Balmes Foundation (Ισπανία), και του δήμου του Santiago de Compostela. Συνχρηματοδοτείται από το *Asylum, Migration and Integration Fund* (ΑΜΙΦ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που αποτελείται από έξι πακέτα εργασίας (ΠΕ): (α) ανάπτυξη ενός πρωτοκόλλου για την αναγνώριση των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων των υπηκόων τρίτων χωρών (ΠΕ1), (β) ευαισθητοποίηση της ακαδημαϊκής και τοπικής κοινότητας και διευκόλυνση της ενσωμάτωσης των υπηκόων τρίτων χωρών

(ΠΕ2), (γ) υποστήριξη προσφύγων στην Ελλάδα πριν την αναχώρησή τους σχετικά με την συναισθηματική και ψυχολογική ανάκαμψη τους, καθώς και διοργάνωση κοινωνικο-εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για ανήλικους/ανήλικες, νεαρές μητέρες

και γυναίκες (ΠΕ3), (δ) App4Refs: δωρεάν εφαρμογή κινητού τηλεφώνου (ΠΕ4), (ε) εκπαίδευση επαγγελματιών στη συνδρομή υπηκόων τρίτων χωρών που αιτούνται διεθνή προστασία στις τοπικές κοινότητες υποδοχής (ΠΕ5), και (στ) ένα ταχύρυθμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα στην κοινωνική ενσωμάτωση (ΠΕ6).

Συγκεκριμένα, οι στόχοι του ΠΕ2, πάνω στο οποίο βασίζεται αυτός ο οδηγός, ήταν:

- Η ενθάρρυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης και ένταξης μεταξύ των υπηκόων τρίτων χωρών και των τοπικών κοινοτήτων υποδοχής.
- Η ενίσχυση του ενεργού και φιλόξενου ρόλου της κοινωνίας υποδοχής προκειμένου να εξασφαλιστεί υψηλός βαθμός ενσωμάτωσης των προσφύγων ή των αιτούντων άσυλο.
- Η βελτίωση της αμοιβαίας γνώσης παρέχοντας στις τοπικές και ξένες κοινότητες ένα κατάλληλο φόρουμ με σκοπό να φέρει κοντά τις διαφορετικές κουλτούρες.
- Η προώθηση της έρευνας για την ενσωμάτωση ως μία αμφίδρομη διαδικασία.

Αυτοί οι στόχοι υλοποιήθηκαν μέσα από δύο τρόπους: πρώτον μέσα από ένα ερευνητικό πρόγραμμα για την ενσωμάτωση και, δεύτερον, μέσα από μια «εβδομάδα ενσωμάτωσης» που έλαβε χώρα στο Σαντιάγο ντε Κομποστέλα μεταξύ 12-21 Ιουνίου, 2019.

Αυτός ο οδηγός είναι το αποτέλεσμα των ερευνητικών δράσεων που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, στην Πορτογαλία και στην Ισπανία από τα συμμετέχοντα πανεπιστήμια.

Αυτό το πρόγραμμα βασίζεται σε τρεις βασικές υποθέσεις: η ενσωμάτωση είναι

μια αμφίδρομη κοινωνικο-εκπαιδευτική διαδικασία που περιλαμβάνει τόσο τους πρόσφυγες, όσο και τους κατοίκους των χωρών υποδοχής. Για αυτόν τον λόγο είναι αναγκαία η υιοθέτηση ενός μοντέλου - συγκεκριμένα του διαπολιτισμικού μοντέλου. Τέλος, οι γυναίκες πρόσφυγες πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της ερευνητικής δράσης.

Με βάση τα παραπάνω, αρχικά αναλύσαμε την ενσωμάτωση των οικογενειών προσφύγων στην Ευρώπη ξεκινώντας με τη χρήση του ερωτηματολογίου CIFRE (n=442) με σκοπό την συλλογή δεδομένων και πληροφοριών και στην συνέχεια, προχωρήσαμε με τις αφηγήσεις ζωής γυναικών προσφύγων (n=11)· δεύτερον, μελετήσαμε τη στάση των Ευρωπαίων απέναντι στους πρόσφυγες χρησιμοποιώντας το ερωτηματολόγιο CAFARE (n = 458) και διεξάγαμε ημιδομημένες συνεντεύξεις με διευθυντές/διευθύντριες σχολείων στα οποία είναι εγγεγραμμένα παιδιά από τρίτες χώρες (n=23).

Η παραπάνω έρευνα μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι υπάρχει η ανάγκη να δίνεται προτεραιότητα σε τρεις παράγοντες για να επιτευχθεί η αποτελεσματική ένταξη των προσφύγων:

1. Το σχολείο μπορεί να γίνει ένας υπέροχος χώρος ενσωμάτωσης για τις οικογένειες και τα παιδιά τους, και γ'αυτό είναι σημαντικό οι γονείς να γνωρίζουν τον τρόπο λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας υποδοχής, τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες που υπάρχουν και την σημασία του ρόλου των οικογενειών στην εκπαίδευση (Οδηγός Ενσωμάτωσης στο Εκπαιδευτικό Σύστημα).

2. Οι πρόσφυγες πιστεύουν ότι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για το μέλλον είναι η εργασία. Ως εκ τούτου, οι πρόσφυγες πρέπει να γνωρίζουν την αγορά εργασίας στην χώρα όπου διαμένουν, καθώς και τα εργαλεία, τους πόρους και τις ευκαιρίες που ευνοούν την πρόσβαση τους σε αυτήν (Οδηγός Ενσωμάτωσης στην Αγορά Εργασίας).
3. Για να μπορέσει να ευνοηθεί η διαδικασία ενσωμάτωσης, αυτές οι οικογένειες πρέπει να έχουν ένα δίκτυο κοινωνικής στήριξης και πρέπει να ενημερώνονται για τις κοινοτικές υπηρεσίες και τους μηχανισμούς που μπορούν να χρησιμοποιούν (Οδηγός Ενσωμάτωσης στην Κοινότητα).

ΟΡΟΛΟΓΙΑ ¹

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ: μετακίνηση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων από μια χώρα σε μια άλλη (διεθνής μετανάστευση) ή εντός της επικράτειας ενός κράτους (εσωτερική μετανάστευση) για διάφορους λόγους και για μεγάλο χρονικό διάστημα (τουλάχιστον ένα έτος). Η χρήση του όρου μετανάστης είναι γενική και αναφέρεται σε ένα άτομο που φεύγει από μια χώρα για να εγκατασταθεί σε μια άλλη.

ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ: κατά τη διαδικασία καταφυγής ο κύριος στόχος είναι η διασφάλιση της σωματικής ακεραιότητας ενός ατόμου καθώς η κυβέρνηση της χώρας του δεν μπορεί να τον/την προστατεύσει.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: χορηγείται σε άτομο που στερείται εθνικής προστασίας από τη χώρα του/της και περιλαμβάνει το καθεστώς ασύλου και επικουρικής προστασίας. Ενσωματώνει τις

δράσεις της διεθνούς κοινότητας που βασίζονται στο διεθνές δίκαιο και αποσκοπούν στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους.

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ: όταν ένα κράτος μέλος αναγνωρίζει ως πρόσφυγα, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης, έναν/μία υπήκοο τρίτης χώρας ή κάποιον/κάποια που θεωρείται άπατρις. Πρόσφυγας μπορεί να αναγνωριστεί οποιοσδήποτε είναι εκτός της χώρας καταγωγής του και δεν μπορεί να επιστρέψει σε αυτήν επειδή έχει βάσιμους φόβους να διωχθεί για διάφορους λόγους.

ΑΙΤΩΝ/ΑΙΤΟΥΣΑ ΑΣΥΛΟ: άτομο που έχει υποβάλει αίτηση αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα και εκκρεμεί η απόφαση αναγνώρισης. Πρόκειται για μια μορφή προστασίας που βασίζεται στην αρχή της μη-επαναπροώθησης και η οποία συνεπάγεται διεθνή ή εθνική αναγνώριση των δικαιωμάτων του πρόσφυγα.

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: προστασία που χορηγείται σε υπήκοο τρίτης χώρας ή σε κάποιον/κάποια που είναι άπατρις και που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για το καθεστώς του πρόσφυγα. Υπάρχει βάσιμος σοβαρός κίνδυνος στον αιτούντα/στην αιτούσα εάν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του ή στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του.

ΑΠΑΤΡΙΣ: άτομο που δεν θεωρείται υπήκοος από κανένα κράτος σύμφωνα με τη νομοθεσία του. Ισχύει επίσης για τα άτομα που δεν μπορούν να αποδείξουν

την εθνικότητα τους (άρθρο 1 της Σύμβασης για το καθεστώς των ανιθαγενών, 1954).

ΕΚΤΟΠΙΣΜΟΣ: ο άνθρωπος που αναγκάζεται να εγκαταλείψει την πατρίδα του ή το άτομο του οποίου/ της οποίας η περιοχή προέλευσης έχει εκκενωθεί λόγω προτροπής διεθνών οργανισμών και που δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα του/ της λόγω αυτών των καταστάσεων.

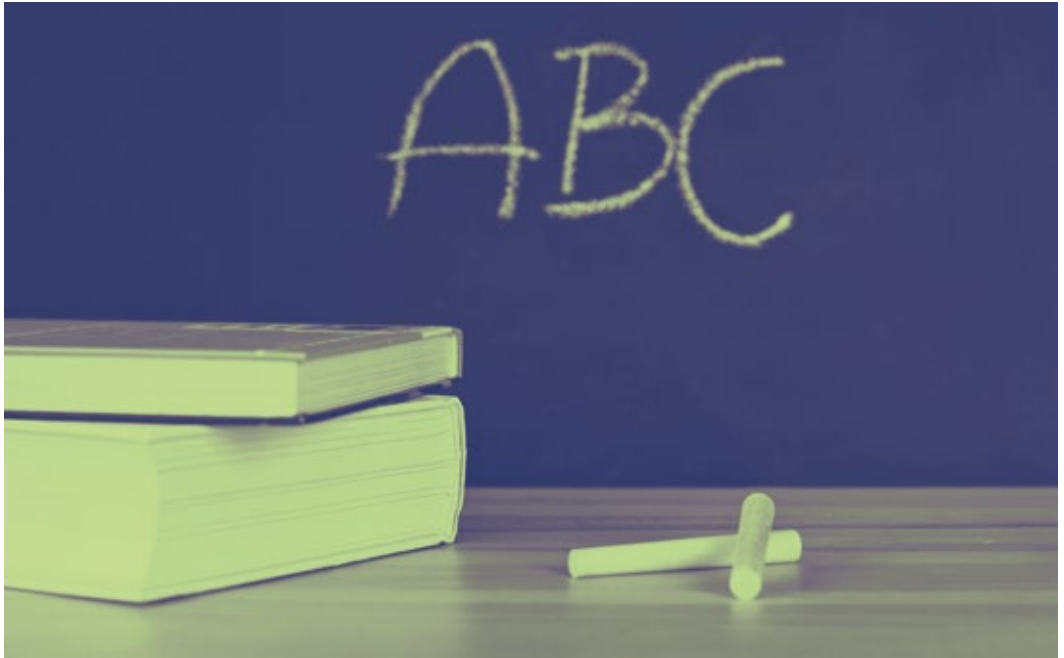
ΕΠΑΝΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: διαδικασία που βασίζεται στην ανάγκη διεθνούς προστασίας ενός ατόμου. Μέσω αίτησης προς την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, ο αιτών/η αιτούσα μεταφέρεται από τρίτη χώρα σε άλλο κράτος μέλος. Δηλαδή, γίνεται μεταβίβαση του προσώπου από τη χώρα όπου υπέβαλε αίτηση ασύλου σε άλλο κράτος υποδοχής. Πρόκειται για ένα μοντέλο με διαρκή λύση και κοινή ευθύνη.

ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: μεταφορά αιτούντων διεθνούς προστασίας σε ένα άλλο κράτος μέλος, όπου τους παρέχεται παρόμοια προστασία ή όπου το αίτημα τους θα εξεταστεί.

1 European Migration Network - EMN. Ανακτώνται από:
<https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/docs/emn-glossary-es-version.pdf>

-2-

**ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Ο Οδηγός για την Εκπαίδευση αποτελεί μέρος του έργου UNINTEGRA που στοχεύει να συμβάλει αποτελεσματικά στη διαχείριση των μεταναστευτικών κινήσεων που προκαλούνται από ανθρωπιστικές κρίσεις. Επιπλέον, οι στόχοι του περιλαμβάνουν την ανάπτυξη πρωτοκόλλων και εργαλείων για την επαρκή κάλυψη των αναγκών των μεταναστών/μεταναστριών. Το έργο υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν τη διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης των προσφύγων και των μεταναστών/μεταναστριών σε ευάλωτες καταστάσεις. Ένας από αυτούς είναι και ο ευρωπαϊκός χώρος εκπαίδευσης.

Αυτός ο οδηγός δημιουργήθηκε λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των προσφύγων και των παιδιών τους, ώστε να χρησιμεύσει ως βοηθητικό εργαλείο για ιδρύματα, υπηρεσίες και επαγγελματίες στο χώρο της εκπαίδευσης.

2.1. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ/ΑΝΑΓΚΕΣ

Η εκπαίδευση είναι ένα δυναμικό εργαλείο για την κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωση. Η γνώση της δομής και λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος είναι ο βασικός πυρήνας που επιτρέπει την ανάπτυξη των προσωπικών

στρατηγικών που είναι απαραίτητες για τη χρήση αυτού του κοινωνικού πεδίου ως παράγοντα διευκόλυνσης της ενσωμάτωσης των προσφύγων.

Συγκεκριμένα, η σχολική ένταξη των παιδιών από τρίτες χώρες είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα (Santos Rego, & Lorenzo, 2009). Παρά το ενδιαφέρον και την ανησυχία που έχει προκαλέσει αυτό το θέμα, οι στρατηγικές που έχουν τεθεί σε εφαρμογή για να διευκολυνθεί η ενσωμάτωση αυτών των μαθητών/μαθητριών στα σχολεία εξακολουθούν να μην οδηγούν στα επιθυμητά αποτελέσματα, παρόλο που το σχολείο χαρακτηρίζεται ως βασικός παράγοντας κοινωνικής και πολιτιστικής ένταξης των παιδιών των μεταναστών/μεταναστριών και των οικογενειών τους (OECD, 2018; OECD, 2019).

Έτσι, το σχολείο πρέπει να διασφαλίσει όχι μόνο την συμμετοχή των οικογενειών στη λειτουργία του, αλλά και την ενθάρρυνση των οικογενειών στην εκπαίδευση των παιδιών τους, καθώς είναι ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους κοινωνικής ενσωμάτωσης. Η συμμετοχή των γονιών στο σχολείο έχει βρεθεί πως έχει μεγάλη θετική επιρροή στη σχολική επίδοση των παιδιών (Epstein et al., 2019; Lorenzo, Godas, Priego, & Santos Rego, 2009; Santos Rego, Godas, Ferraces, & Lorenzo, 2016).

Επίσης, το σχολείο πρέπει να είναι ο πυρήνας πάνω στον οποίο χτίζεται ένα πρόγραμμα κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς, προωθώντας την ομαδική εργασία, καθώς και την καθιέρωση μηχανισμών επικοινωνίας μεταξύ επαγγελματιών από διαφορετικά σχολεία, ώστε να καταστεί δυνατή η δημιουργία

δικτύων και η διάδοση σωστών πρακτικών. Είναι σημαντικό να αλλάξουμε την εικόνα των σχολείων ως θεσμών που επηρεάζονται από τον περίγυρο: η ένταξη των οικογενειών και η προβολή και η αξιολόγηση της κουλτούρας προέλευσης του κάθε μαθητή/της κάθε μαθήτριας είναι απαραίτητη στρατηγική για μια καλύτερη διαπολιτισμική εκπαίδευση (Cernadas, Lorenzo, & Santos Rego, 2019).

2.2. ΣΤΟΧΟΙ

- Να εξηγηθεί με έναν απλό τρόπο η βασική δομή και λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα υποδοχής.
- Να αναλυθεί ο ρόλος της οικογένειας στην εκπαίδευση των παιδιών.
- Να παρουσιαστεί το σχολείο σαν ένας χώρος ενσωμάτωσης για τις οικογένειες και τα παιδιά.
- Να διευκολυνθεί η δουλειά των επαγγελματιών που δουλεύουν άμεσα με μετανάστες/μετανάστριες και ειδικά με πρόσφυγες.

2.3. ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Είναι σημαντικό να κατανοηθεί η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της κάθε χώρας υποδοχής, και ειδικά τι θεωρείται υποχρεωτική εκπαίδευση στην κάθε χώρα.

ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το Ισπανικό εκπαιδευτικό σύστημα αποτελείται από μαθήματα γενικής και εξιδεικευμένης εκπαίδευσης.

Μαθήματα Συστήματος Γενικής Εκπαίδευσης

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: δεν είναι υποχρεωτική και είναι δωρεάν στους χώρους που υποστηρίζονται από δημόσιους πόρους. Υπάρχουν δύο κύκλοι: ένας για παιδιά από 0 έως 3 ετών και ένας για παιδιά από 3 έως 6 ετών.

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: για μαθητές/μαθήτριες από 6 έως 12 ετών. Πρόκειται για το πρώτο υποχρεωτικό στάδιο του εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο περιλαμβάνει 6 ακαδημαϊκά έτη.

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: για μαθητές/μαθήτριες από 12 έως 16 ετών. Αποτελείται από 2 κύκλους: ο πρώτος αποτελείται από τρεις βαθμίδες (1η, 2η και 3η) και ο δεύτερος από μία βαθμίδα (4η). Μετά την ολοκλήρωσή της,

αποκτάται το Δίπλωμα της Υποχρεωτικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, το οποίο επιτρέπει την πρόσβαση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (που δεν είναι υποχρεωτική και που αποτελείται από την Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και τη Μέση Επαγγελματική Κατάρτιση) ή στην αγορά εργασίας.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και η υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση διαρκούν συνολικά δέκα χρόνια και παρέχουν δωρεάν υποχρεωτική εκπαίδευση για όλους τους μαθητές/όλες τις μαθήτριες.

ΑΝΩΤΕΡΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: για μαθητές/μαθήτριες από 16 έως 18 ετών. Τα μαθήματα αυτής της εκπαίδευσης μπορούν να παρακολουθήσουν μαθητές/μαθήτριες που έχουν τελειώσει την

Υποχρεωτική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ή τη Μέση Επαγγελματική Κατάρτιση. Δεν είναι υποχρεωτική, αλλά είναι απαραίτητη για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ανώτερη επαγγελματική κατάρτιση ή πανεπιστημιακές σπουδές).

Επαγγελματική Κατάρτιση:

αποτελείται από κύκλους βασικής, ενδιάμεσης και ανώτερης επαγγελματικής κατάρτισης. Όλα έχουν συγκεκριμένη δομή που περιλαμβάνει ένα θεωρητικό και ένα πρακτικό σκέλος προσαρμοσμένο στα διάφορα επαγγελματικά πεδία.

– Βασική Επαγγελματική Κατάρτιση:

περισσότερες πληροφορίες στο: <<http://todofp.es/sobre-fp/informacion-general/sistema-educativo-fp/puedo-pasar.html>>

– Ενδιάμεση Επαγγελματική Κατάρτιση:

περισσότερες πληροφορίες στο: <<http://todofp.es/sobre-fp/informacion-general/sistema-educativo-fp/puedo-pasar.html>>

– Προχωρημένη Επαγγελματική Κατάρτιση:

περισσότερες πληροφορίες στο <<http://todofp.es/sobre-fp/informacion-general/sistema-educativo-fp/puedo-pasar.html>>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

προσφέρονται Προπτυχιακά, Μεταπτυχιακά και Διδακτορικά πτυχία.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ:

παρέχεται σε άτομα άνω των 18 ετών και, κατ'εξάιρεση, σε άτομα άνω των 16 ετών. Επιτρέπει την απόκτηση, ολοκλήρωση ή επέκταση γενικών ή ειδικών γνώσεων τόσο για την προσωπική ανάπτυξη κάποιου όσο και για την επαγγελματική κατάρτιση. Διατίθενται τα ακόλουθα στάδια:

- Βασική εκπαίδευση, επίπεδο 1 και 2.
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

– Επαγγελματική κατάρτιση.

Υπάρχει επίσης η δυνατότητα παρακολούθησης των προγραμμάτων κατάρτισης μέσω του Διαδικτύου που διδάσκονται από το πρόγραμμα Aula Mentor <www.aulamentor.es>

Η κατάρτιση περιλαμβάνει την κοινωνικο-πολιτισμική κατάρτιση, την εισαγωγή στην πληροφορική, γλώσσα για τους μετανάστες/μετανάστριες ή τις ξένες γλώσσες.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ: αυτοί οι μαθητές/αυτές οι μαθήτριες που καθ'όλη τη διάρκεια της ακαδημαϊκής τους ζωής ή σε κάποιο στάδιο αυτής χρειάζονται υποστήριξη λόγω ειδικών μαθησιακών δυσκολιών, ιδιαίτερων δεξιοτήτων, αργοπορημένης ενσωμάτωσης στο εκπαιδευτικό σύστημα ή λόγω προσωπικών ή ιδιαίτερων σχολικών συνθηκών.

Μαθήματα Συστήματος Ειδικής Εκπαίδευσης

ΓΛΩΣΣΕΣ: προσφέρονται μαθήματα γλώσσας στα επίπεδα A1, A2, B1, B2, C1 και C2 σύμφωνα με το κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τις γλώσσες.

ΤΕΧΝΕΣ: περιλαμβάνουν στοιχειώδη εκπαίδευση στη μουσική και στο χωρό, επαγγελματική και ανώτερη εκπαίδευση στις καλές τέχνες.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ: χωρίζονται σε κύκλους κατάρτισης ενδιάμεσου και ανώτερου επιπέδου.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: αναφέρεται σε παιδιά ηλικίας από 0 έως 6 ετών και δεν είναι υποχρεωτική. Χωρίζεται περαιτέρω σε παιδικούς σταθμούς (ηλικίες 0-4) και νηπιαγωγεία (ηλικίας 4-6 ετών).

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: 6ετής υποχρεωτική εκπαίδευση για μαθητές/μαθήτριες ηλικίας 6-12 ετών.

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: υποχρεωτική εκπαίδευση μαθητών/μαθητριών ηλικίας 12-15 ετών, η οποία αποτελείται από τρία ακαδημαϊκά έτη. Επιπλέον, υπάρχουν και νυχτερινά σχολεία υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και εξειδικευμένα σχολεία, όπως γυμνάσια μουσικής / τέχνης / πειραματικά.

ΑΝΩΤΕΡΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ): για μαθητές/μαθήτριες ηλικίας 15-18 ετών. Αυτός ο τύπος εκπαίδευσης δεν είναι υποχρεωτικός. Υπάρχουν επίσης εξειδικευμένα γενικά λύκεια, όπως το νυχτερινό γενικό λύκειο και τα λύκεια μουσικής / τέχνης.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΛΥΚΕΙΑ: για μαθητές/μαθήτριες ηλικίας 15-18 ετών, οι οποίοι επιθυμούν να συνδυάσουν μαθήματα γενικής εκπαίδευσης με εξειδικευμένα μαθήματα στο χώρο εργασίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα σχολεία αυτά μπορούν να προσφέρουν την ευκαιρία απόκτησης εργασιακής εμπειρίας μέσω κάποιας πρακτικής.

ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ): για μαθητές/μαθήτριες ηλικίας 18 ετών και άνω. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προσφέρουν προπτυχιακά, μεταπτυχιακά και διδακτορικά διπλώματα.

ΣΧΟΛΕΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ: παρέχονται μαθήματα για φοιτητές/φοιτήτριες, οι οποίοι δεν ολοκλήρωσαν την εκπαίδευσή τους σε νεότερη ηλικία και επιθυμούν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους.

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ: αυτό το είδος εκπαίδευσης προσφέρεται σε ενήλικες όλων

των ηλικιών. Παρέχεται ποικιλία μαθημάτων σε διάφορους τομείς της εκπαίδευσης.

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: οι μαθητές/μαθήτριες όλων των ηλικιών με ειδικές ανάγκες μπορούν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους σε εξειδικευμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το πορτογαλικό εκπαιδευτικό σύστημα αποτελείται από τρία επίπεδα: βασική, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η προσχολική εκπαίδευση απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας μεταξύ τριών ετών και ηλικίας έναρξης της βασικής εκπαίδευσης και είναι υποχρεωτική για παιδιά ηλικίας πέντε ετών.

ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: είναι υποχρεωτική για όλους/όλες και δωρεάν. Περιλαμβάνει τρεις διαδοχικούς κύκλους: το πρώτο για τέσσερα χρόνια, το δεύτερο για δύο χρόνια και το 3ο για 3 χρόνια. Στο τέλος κάθε κύκλου, οι μαθητές/μαθήτριες δίνουν εθνικές εξετάσεις αξιολόγησης για τα μαθήματα της πορτογαλικής γλώσσας και των μαθηματικών.

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ : περιλαμβάνει έναν τριετή κύκλο (που αντιστοιχεί στο 10ο, 11ο και 12ο έτος της σχολικής φοίτησης) και πρέπει να συμπληρώνεται από νέους/νέες σχολικής ηλικίας, κάτι που παύει να ισχύει στην ηλικία των 18 ετών. Το σχολικό δίκτυο είναι οργανωμένο σε σχολικές μονάδες, οι οποίες αποτελούνται από σχολεία που προσφέρουν όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης από την προσχολική εκπαίδευση έως τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

ΔΟΜΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ: Η πορτογαλική τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει την πανεπιστημιακή και την επαγγελματική εκπαίδευση.

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση παρέχεται από δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστημιακά ιδρύματα, ενώ η επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται από δημόσια και ιδιωτικά μη πανεπιστημιακά ιδρύματα. Τα ιδιωτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπόκεινται σε προηγούμενη αναγνώριση από το αρμόδιο Υπουργείο: *Licenciatura* (Προπτυχιακό); *Mestrado* (Μεταπτυχιακό); *Doutoramento* (Διδακτορικό); *Cursos Técnicos Superiores Profissionais* (ανώτατο πτυχίο επαγγελματικής εκπαίδευσης).

Το ανώτατο πτυχίο επαγγελματικής εκπαίδευσης απονέμεται μετά την ολοκλήρωση κύκλου σπουδών (όχι πτυχίου) τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τίτλο *curso técnico superior profissional* (CTESP). Αντιστοιχεί σε ένα σύντομο κύκλο σπουδών στο πλαίσιο του κύκλου σπουδών που οδηγεί στο προπτυχιακό. Το CTESP παρέχεται από τα επαγγελματικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και από τις επαγγελματικές μονάδες που ενσωματώνονται στα πανεπιστήμια.

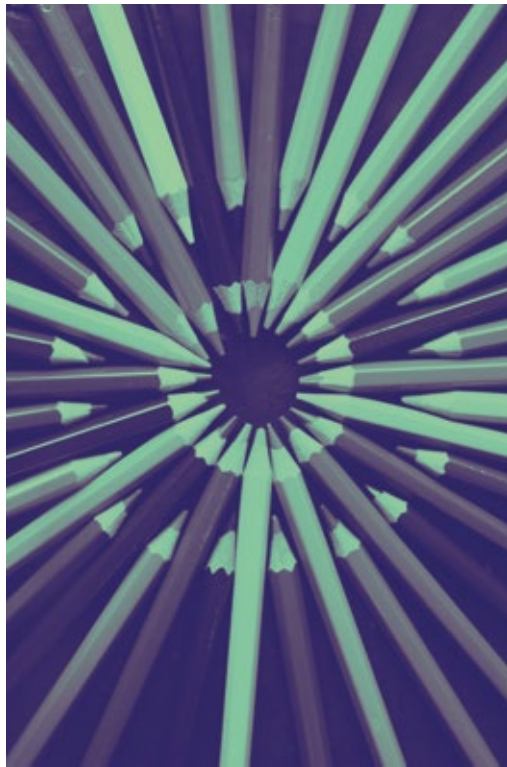
2.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας του εκπαιδευτικού συστήματος είναι να γνωρίζει ο κόσμος τις κατάλληλες διαδικασίες εγγραφής της κάθε χώρας.

Πρόσβαση σε μαθήματα υποχρεωτικού εκπαιδευτικού συστήματος στα δημόσια σχολεία. Η συνήθης διαδικασία ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

- 1. Εγγραφή:** υπάρχει προθεσμία υποβολής αιτήσεων που εξαρτάται

από την Αυτόνομη Κοινότητα, αλλά συνήθως ορίζεται μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου.

- 2. Υποβολή αίτησης εγγραφής και, σε ορισμένες περιπτώσεις, αίτηση παραπόνων.**
- 3. Τυποποίηση της Εγγραφής:** συνήθως μεταξύ των μέσων Ιουνίου και Ιουλίου (ανάλογα με την Αυτόνομη Κοινότητα και την εκπαιδευτική περίοδο).

Καθυστερημένη ενσωμάτωση:

όταν, λόγω άφιξης από άλλη χώρα ή σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, οι μαθητές/μαθήτριες που πρόκειται να εκπαιδευτούν εγγράφονται εκτός της επίσημης περιόδου εγγραφής και γίνονται αποδεκτοί/αποδεκτές στα σχολεία όπου υπάρχουν κενές θέσεις.

Για τους πρόσφυγες, που ζουν σε κέντρα υποδοχής, οι συντονιστές/συντονίστριες της εκπαίδευσης των προσφύγων είναι υπεύθυνοι να τους/τις βοηθήσουν με την εγγραφή στο σχολείο και να τους/τις μεταφέρουν προς και από το σχολείο. Οι συντονιστές/συντονίστριες της εκπαίδευσης των προσφύγων συλλέγουν το έγγραφο που απαιτείται για την εγγραφή των παιδιών προσφύγων στα σχολεία και το καταθέτουν σε αυτά (RefugeeInfo, 2019). Για τους πρόσφυγες, που δεν ζουν σε κέντρα υποδοχής, η εγγραφή πρέπει να γίνει μέσω της οικογένειας, δηλαδή η οικογένεια είναι υπεύθυνη για την επικοινωνία με ένα κοντινό σχολείο για την εγγραφή των παιδιών.

Για την εγγραφή των παιδιών στα σχολεία χρειάζονται ορισμένα έγγραφα, όπως πιστοποιητικό υγείας και απόδειξη εμβολιασμού. Ωστόσο, στην περίπτωση των οικογενειών των προσφύγων, τα παιδιά μπορούν να εγγραφούν στα σχολεία ακόμη και αν δεν υποβάλουν όλα τα απαραίτητα έγγραφα κατά τη στιγμή της εγγραφής τους (RefugeeInfo, 2019).

Τέλος, τα παιδιά προσφύγων μπορούν να εγγραφούν στα σχολεία καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, ακόμη και αν έχει παρέλθει η προθεσμία εγγραφής.

Η εκπαίδευση στην Πορτογαλία είναι δωρεάν και υποχρεωτική μέχρι την ηλικία των 18 ετών, όταν οι μαθητές/μαθήτριες ολοκληρώνουν τη 12η τάξη.

Εύρεση σχολείου: για να βρουν το πιο κατάλληλο σχολείο, οι γονείς θα πρέπει να επικοινωνήσουν με ένα από τα σχολεία της περιοχής όπου ζουν ή με την *Direcção Regional de Educação* ή με ιδιωτικά σχολεία.

Εγγραφή: Τα παιδιά που κλείνουν τα 6 χρόνια ηλικίας μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου του έτους πρέπει να εγγραφούν στην πρώτη σχολική χρονιά κατά το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος. Η τελευταία ημερομηνία εγγραφής είναι κανονικά στις 15 Ιουλίου. Ωστόσο, δεν υπάρχει καταλυτική ημερομηνία για την εγγραφή μαθητών/μαθητριών που έρχονται από άλλα σχολεία κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.

Τυποποίηση της εγγραφής: για να εγγραφεί ένα παιδί σε ένα βασικό σχολείο, οι γονείς θα χρειαστούν:

- Την ταυτότητα του παιδιού, το διαβατήριο ή πιστοποιητικό από την πρεσβεία της χώρας προέλευσης του παιδιού.
- Συμπληρωμένο έντυπο εγγραφής με επισυναπτόμενη φωτογραφία

διαβατηρίου. Τα έντυπα παρέχονται από το σχολείο.

- Απόδειξη ότι το παιδί έχει κάνει όλα τα απαραίτητα εμβόλια και εξετάσεις όρασης / ακοής, οι οποίες μπορούν να γίνουν μετά την εγγραφή σε κάποιο Κέντρο Υγείας.

2.5. ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΦΟΙΤΗΣΗ

Οι οικογένειες θα πρέπει να λάμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες οικονομικών βοηθημάτων για την σχολική φοίτηση.

Υπάρχουν υποτροφίες και βοηθήματα για τα οποία οι γονείς μπορούν να υποβάλουν αίτηση. Αυτά μπορούν να χορηγηθούν από το Υπουργείο Παιδείας και Επαγγελματικής Κατάρτισης, το Περιφερειακό Υπουργείο Παιδείας, τις τοπικές κυβερνήσεις και άλλους

δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς. Η βοήθεια μπορεί να αφορά τη φοίτηση, εξωσχολικές δραστηριότητες, σχολικά γεύματα, εγχειρίδια ή μετακίνηση κ.α.

Οι προδιαγραφές για την αίτηση για τέτοια βοηθήματα συνήθως περιλαμβάνουν την οικονομική κατάσταση της οικογένειας ή / και τις προηγούμενες ακαδημαϊκές επιδόσεις του μαθητή/της μαθήτριας. Τα σχολεία συνήθως παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές ενισχύσεις που είναι διαθέσιμες.

Οι μαθητές/μαθήτριες που είναι πρόσφυγες ή αιτούντες/αιτούσες άσυλο μπορούν να φοιτούν δωρεάν σε δημόσια σχολεία. Εκτός από συγκεκριμένα προγράμματα ένταξης που προσφέρονται σε αυτά τα σχολεία κατά τη διάρκεια των κανονικών ωρών σχολικής φοίτησης, ορισμένα από αυτά τα σχολεία προσφέρουν επιπλέον μαθήματα μετά τις κανονικές ώρες σχολείου. Επιπλέον, τα σχολεία παρέχουν διάφορα σχολικά είδη. Αυτά τα μαθήματα

συχνά παρέχονται από ΜΚΟ και είναι δωρεάν για τους μαθητές. Επιπλέον, ορισμένες ΜΚΟ που εργάζονται με πρόσφυγες, όπως η ΜΚΟ Elix, προσφέρουν σνακ / γεύματα σε μαθητές/μαθήτριες πρόσφυγες.

Επιπλέον, προσφέρονται κάποιες υποτροφίες σε πρόσφυγες προκειμένου να τους/τις βοηθήσουν να παρακολουθήσουν μαθήματα πανεπιστημίων. Τέτοιες υποτροφίες παρέχονται από ιδιωτικούς φορείς, ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις, την Πρεσβεία των ΗΠΑ στην Ελλάδα κλπ.

Τα κρατικά σχολεία είναι δωρεάν ενώ τα διδάκτρα ιδιωτικών σχολείων επιστρέφονται από το κράτος εν μέρει ή πλήρως όταν τα κρατικά σχολεία της περιοχής είναι πλήρη.

Υπάρχει οικονομική βοήθεια για τις ευάλωτες οικογένειες.

Επιπλέον, η Πορτογαλία προσφέρει μια σειρά υποτροφιών και επιχορηγήσεων κυρίως σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω διαφόρων οργανισμών, όπως η πορτογαλική δημόσια υπηρεσία *Fundação para a Ciência e a Tecnologia* (FCT), η οποία υποστηρίζει την επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία σε όλους τους επιστημονικούς τομείς.

2.6. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Πρέπει να είναι διαθέσιμες βασικές πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία των σχολείων.

Είδος σχολείου ανάλογα με τα σχολικά ωράρια: τα σχολεία που παρέχουν γενική εκπαίδευση μπορεί να έχουν μια συνεχή σχολική μέρα (πρωί) ή μια μέρα με πρωινό και απογευματινό ωράριο.

Φορείς λειτουργίας σχολείου

1. Διοικητικό Συμβούλιο: όλα τα μέλη της Διοικητικής ομάδας:

- **Διευθυντής/Διευθύντρια:** ασχολείται με τις διαδικασίες σχετικά με την οργάνωση, διοίκηση και εκπροσώπηση του σχολείου.
- **Επικεφαλής σπουδών:** αναλαμβάνει τις παιδαγωγικές αρμοδιότητες.
- **Γραμματέας:** αναλαμβάνει διοικητικές, ακαδημαϊκές και οικονομικές λειτουργίες διαχείρισης και οργάνωσης.

2. Όργανα διοίκησης των κολεγίων:

- **Σώμα διδασκόντων:** προτείνουν, αναλύουν και αξιολογούν τη λειτουργία του σχολείου από την άποψη της οργανωτικής και παιδαγωγικής διαχείρισης.
- **Σχολικό Συμβούλιο:** σε αυτό συμμετέχει η εκπαιδευτική κοινότητα. Εκπροσωπεί καθηγητές/καθηγήτριες και διαφορετικούς φορείς, οικογένειες, μαθητές/μαθήτριες, προσωπικό διοίκησης και υπηρεσιών, καθώς και την τοπική κυβέρνηση.

3. Φορείς εκπροσώπησης και συμμετοχής:

- **Σύλλογος γονέων:** επιδιώκουν τη συμμετοχή των οικογενειών στην εκπαίδευση των παιδιών τους μέσω της συνεργασίας και της συμμετοχής σε ορισμένες διαστάσεις της σχολικής ζωής.
- **Σύλλογος μαθητών:** Σύλλογος μαθητών/μαθητριών: επιδιώκουν μια πιο ενεργή συμμετοχή των μαθητών/μαθητριών στην σχολική κοινότητα.

4. Σχεδιασμός, συντονισμός

διδασκαλίας και καθοδήγησης: οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι:

- **Καθηγητής/Καθηγήτρια:** ασχολείται με ότι έχει να κάνει με την ωρίμανση, καθοδήγηση και εκμάθηση των μαθητών/μαθητριών. Είναι ο διαμεσολαβητής/ διαμεσολαβήτρια μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας.
- **Τμήμα Καθοδήγησης:** συμμετέχει στο σχεδιασμό και στην ανάπτυξη των εκπαιδευτικών δράσεων για την κάλυψη των αναγκών ή των αιτημάτων που προκύπτουν από τους διάφορους μαθητές/μαθήτριες. Προωθεί επίσης την επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ του σχολείου και των οικογενειών.

Αξιολόγηση των μαθητών/ μαθητριών, προσόντα και έγγραφα: σε όλα τα εκπαιδευτικά στάδια υπάρχουν τρεις διαδικασίες αξιολόγησης:

- Αρχική αξιολόγηση: συμβαίνει όταν οι μαθητές/μαθήτριες ξεκινούν ένα συγκεκριμένο μάθημα ή στάδιο ή όταν αντιμετωπίζουν μία συγκεκριμένη ακαδημαϊκή

κατάσταση. Τα ακριβή μέτρα του προγράμματος σπουδών ή/και της οργάνωσης πρέπει να καθορίζονται.

- Συνεχής αξιολόγηση: για την συνεχή παρακολούθηση της επίδοσης των μαθητών/μαθητριών κατά τη διάρκεια της φοίτησης.
- Τελική αξιολόγηση: εδώ επαληθεύεται το κατά πόσο ο μαθητής/η μαθήτρια έχει πετύχει κάποιους προκαθορισμένους στόχους.

Η φοίτηση μαθητών/μαθητριών στο σχολείο: η παρακολούθηση των μαθητών/μαθητριών καθημερινά και στην ώρα τους είναι υποχρεωτική.

Οι εβδομαδιαίες περιόδοι διδασκαλίας είναι από Δευτέρα έως Παρασκευή και τα ακαδημαϊκά έτη διαρκούν από Σεπτέμβριο έως και Ιούνιο.

Οι μαθητές/μαθήτριες της προσχολικής εκπαίδευσης, της πρωτοβάθμιας και υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να φύγουν από τις σχολικές εγκαταστάσεις κατά τη διάρκεια της σχολικής ημέρας μόνον εφόσον τους επιτρέψουν οι γονείς ή οι νόμιμοι κηδεμόνες τους, με την άδεια της διοίκησης του σχολείου και πάντα μαζί με κάποιον/κάποια ενήλικα/ενήλικη.

- **Σχολικό χρονοδιάγραμμα και παρακολούθηση:** το ακαδημαϊκό έτος στην Ελλάδα αρχίζει το Σεπτέμβριο και τελειώνει τον Ιούνιο. Τα σχολεία ξεκινούν στις 8:15 π.μ. και τελειώνουν στις 13:15 ή στις 16:00. Η παρακολούθηση των μαθημάτων από τους μαθητές/τις μαθήτριες καταγράφεται, και έως την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δεν επιτρέπεται να εγκαταλείψουν τις σχολικές εγκαταστάσεις χωρίς άδεια.
- **Σχολικό διοικητικό σώμα:** αποτελείται από τον διευθυντή του σχολείου, ο οποίος είναι υπεύθυνος για όλα τα διοικητικά και ακαδημαϊκά / παιδαγωγικά θέματα που λαμβάνουν χώρα στο σχολείο, από τον αναπληρωτή διευθυντή του σχολείου, ο οποίος είναι ο αντικαταστάτης του διευθυντή για όλες τις ευθύνες του και τον βοηθά σε καθημερινές υποθέσεις, και από τον γραμματέα του σχολείου, ο οποίος είναι υπεύθυνος για όλα τα διοικητικά ζητήματα. Επιπλέον, η ένωση καθηγητών είναι

υπεύθυνη για την ολιστική ανάπτυξη και εκπαίδευση των φοιτητών.

- **Συντονιστές/Συντονίστριες (πρώην σχολικοί σύμβουλοι):** υπεύθυνοι για την έγκριση του σχολικού προγράμματος.
- **Σύλλογος γονέων:** όλοι οι γονείς των σπουδαστών έχουν το δικαίωμα να είναι μέλη της ένωσης γονέων. Ο ρόλος τους είναι να συζητούν σημαντικά σχολικά θέματα, όπως η ασφάλεια των σχολείων, να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του σχολείου, καθώς και να οργανώνουν δραστηριότητες και εκδηλώσεις.
- **Σύλλογος μαθητών/μαθητριών:** οι εκλεγμένοι μαθητές/μαθήτριες δρουν ως εκπρόσωποι όλων των μαθητών και βοηθούν το μαθητικό σώμα να συμμετέχει περισσότερο στα σχολικά θέματα.

Η εκπαίδευση ρυθμίζεται από το κράτος μέσω του Υπουργείου Παιδείας. Υπάρχει ένα σύστημα δημόσιας εκπαίδευσης και πολλά ιδιωτικά σχολεία

για όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης. Οι ώρες εκπαίδευσης και οι αργίες στην Πορτογαλία ποικίλλουν από περιοχή σε περιοχή. Τα κρατικά σχολεία μπορεί να έχουν διαφορετικές ώρες και διακοπές από τα ιδιωτικά σχολεία και τα διεθνή/ ξένα σχολεία ακολουθούν το πορτογαλικό σχολικό ημερολόγιο.

Σχολικό πρόγραμμα: η σχολική χρονιά συνήθως ξεκινάει μεταξύ 8 και 13 Σεπτεμβρίου.

Κατά τη διάρκεια του 1ου κύκλου της βασικής εκπαίδευσης, τα παιδιά υποχρεούνται να παρακολουθήσουν 25 ώρες εκπαίδευσης ανά εβδομάδα. Οι τάξεις αρχίζουν στις 9.00 π.μ. και τελειώνουν στις 3.30 μ.μ., ενώ υπάρχει ένα πρωινό διάλειμμα και ένα μεσημεριανό διάλειμμα. Ορισμένα δημοτικά σχολεία λειτουργούν σε βάρδιες. Σε αυτήν την περίπτωση, οι γονείς μπορούν να επιλέξουν τη βάρδια που επιθυμούν να παρακολουθήσουν τα παιδιά τους: πρωινά από τις 8.00 π.μ. έως τη 1.00 μ.μ. ή απόγευμα από τις 1.15 μ.μ. έως τις 6.15 μ.μ.

Στην ηλικία των δέκα, οι σχολικές ημέρες γίνονται μεγαλύτερες: Οι κύκλοι 2 και 3 της βασικής εκπαίδευσης έχουν το ίδιο χρονοδιάγραμμα με τη

δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το σχολείο γενικά ξεκινάει περίπου στις 8.45 π.μ. και τελειώνει στις 4.45 μ.μ. Τα παιδιά δικαιούνται ένα μεσημεριανό διάλειμμα μιας ώρας και δύο διαλείμματα 15 λεπτών το πρωί και το απόγευμα.

Διακοπές στην Πορτογαλία: οι χριστουγεννιάτικες διακοπές διαρκούν λίγο λιγότερο από δύο εβδομάδες: περίπου στις 20 έως 31 Δεκεμβρίου. Υπάρχει διήμερο διάλειμμα για τον εορτασμό του καρναβαλιού και ένα δεκαήμερο διάλειμμα για το Πάσχα. Οι καλοκαιρινές διακοπές ξεκινούν γύρω στα μέσα Ιουνίου.

2.7. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Τα σχολεία παρέχουν επίσης και άλλες υπηρεσίες.

Σχολικά γεύματα: στα σχολεία όπου παρέχεται αυτή η υπηρεσία στις οικογένειες, οι οικογένειες πρέπει να πληρώνουν το κόστος των γευμάτων όμως υπάρχουν επιχορηγήσεις για την κάλυψη αυτών των εξόδων.

Εξωσχολικές δραστηριότητες: είναι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο σχολείο, αλλά εκτός σχολικών ωρών. Το κόστος τους πρέπει να καταβάλλεται από τις οικογένειες. Υπάρχουν επιχορηγήσεις για την κάλυψη αυτού του είδους δραστηριοτήτων.

Σχολικές μεταφορές: πρόκειται για υπηρεσία μεταφοράς μαθητών/μαθητριών στις εγκαταστάσεις του σχολείου. Στα δημόσια σχολεία που παρέχουν υποχρεωτική εκπαίδευση η μεταφορά γίνεται δωρεάν.

Επιπρόσθετες τάξεις διδασκαλίας (πρωινές και βραδικές τάξεις): πρόκειται για μια υπηρεσία που παρέχεται από ορισμένα σχολεία για την επίλυση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν ορισμένες οικογένειες για τον συνδυασμό εργασίας και σχολικών ωρών. Υπάρχουν επιχορηγήσεις για την κάλυψη αυτών των εξόδων.

Πρόγραμμα γλωσσικών μαθημάτων: είναι ένα πρόγραμμα στο οποίο οι ξένοι/ξένες μαθητές/μαθήτριες παρακολουθούν μαθήματα ισπανικής γλώσσας εκτός των κανονικών σχολικών μαθημάτων.

Απογευματινά μαθήματα – Δομές Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (τάξεις ΔΝΕΠ): αυτά τα μαθήματα παρέχονται από ορισμένα δημόσια σχολεία και πραγματοποιούνται το απόγευμα μετά τις κανονικές ώρες σχολείου. Έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν παιδιά, ηλικίας 4-15 ετών, που δεν είναι Έλληνες/Ελληνίδες, να μάθουν την ελληνική γλώσσα και να προετοιμαστούν για το σχολείο. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τα παιδιά, τα οποία είτε δεν έχουν πάει ποτέ στο σχολείο, είτε δεν έχουν πάει στο σχολείο για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Ειδικές τάξεις υποδοχής (μαθήματα "Ζώνη Εκπαιδευτικών Προτεραιοτήτων" (ΖΕΠ): αυτά τα μαθήματα έχουν σχεδιαστεί ειδικά για να διευκολύνουν την ενσωμάτωση των παιδιών μεταναστών/μεταναστριών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και έχουν καθιερωθεί από το Υπουργείο Παιδείας. Αυτά τα μαθήματα γίνονται για μερικές ώρες κάθε πρωί κατά τη διάρκεια του κανονικού ωραρίου μαθημάτων. Παρέχουν επιπλέον μαθήματα ελληνικής γλώσσας και μαθηματικά και σε μερικά σχολεία και

άλλα μαθήματα όπως η Επιστήμη και τα Αγγλικά. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι μία από τις κύριες δυσκολίες που παρουσιάζονται όσον αφορά την ένταξη των μαθητών/μαθητριών προσφύγων στο εκπαιδευτικό σύστημα (τόσο στα ΖΕΠ / ΔΥΕΠ όσο και στις κανονικές τάξεις) είναι η ασταθής σχολική φοίτηση. Συχνά, οι μαθητές/μαθήτριες πρόσφυγες μπορεί να διακόψουν την παρακολούθηση μαθημάτων κάποια στιγμή καθ' όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους χωρίς να ενημερώσουν το σχολείο. Αυτό μπορεί να οφείλεται στη μετακίνηση σε μια διαφορετική χώρα με την οικογένειά τους, τη μετεγκατάστασή τους σε διαφορετική περιοχή και συνεπώς την ανάγκη αλλαγής σχολείων ή στα χαμηλά επίπεδα κινήτρων. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να είναι δύσκολο να παρακολουθεί κανείς τη σχολική φοίτηση αυτών των παιδιών, καθώς και να λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με το αν συνέχισαν ή όχι τις σπουδές τους.

Σχολικά γεύματα: σε ορισμένα δημόσια σχολεία παρέχονται γεύματα ή σνακ στα παιδιά. Ορισμένα από αυτά τα γεύματα παρέχονται με δημόσιους πόρους, ενώ άλλα γεύματα μπορούν να παρέχονται μέσω οργανισμών που λαμβάνουν επιχορηγήσεις για την παροχή σχολικών γευμάτων.

Εξωσχολικές δραστηριότητες: οι δραστηριότητες αυτές (π.χ. παρακολούθηση θεατρικού έργου / επίσκεψη σε μουσείο κ.λπ.) μπορούν να οργανωθούν από το σχολείο και να πραγματοποιηθούν μετά από ή κατά τη διάρκεια των ωρών διδασκαλίας.

Όλοι οι μαθητές/μαθήτριες που είναι εγγεγραμμένοι στο κρατικό σχολικό σύστημα μεταξύ του προσχολικού και του

ένατου έτους και των οποίων η μητρική γλώσσα δεν είναι τα πορτογαλικά, δικαιούνται πρόσθετη ατομική γλωσσική υποστήριξη εκτός των κανονικών τάξεων τους.

Στα κρατικά σχολεία, οι μαθητές/μαθήτριες του πρώτου κύκλου και οι μαθητές/μαθήτριες των νηπιαγωγείων λαμβάνουν δωρεάν μεσημεριανό ή μεσημεριανό σνακ.

2.8. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Είναι πολύ σημαντικό να υποστηριχθεί η συνεργασία των οικογενειών με το σχολείο.

Η σχέση μεταξύ της οικογένειας και του σχολείου είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας στην εκπαίδευση των μαθητών/μαθητριών. Η επικοινωνία βοηθά τις οικογένειες να κατανοήσουν τις διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα στο σχολείο και, με αυτόν τον τρόπο, μπορούν βοηθήσουν και να υποστηρίξουν τα παιδιά τους.

Η καλή επικοινωνία διευκολύνει επίσης τη δουλειά των εκπαιδευτικών όταν προσαρμόζουν τα προγράμματα σπουδών και τα οργανωτικά μέτρα.

Το να γνωρίζουν οι οικογένειες όλα όσα συμβαίνουν στο σχολείο είναι τόσο ένα δικαίωμα όσο και ένα καθήκον.

2.9. ΣΩΜΑ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ

2.9.1. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται για να γνωρίζουν και να κατανοούν τις περιπτώσεις των προσφύγων και των παιδιών τους και να

μπορούν να τους παρέχουν γνώσεις σχετικά με τις βασικές αρχές του δικαίου για τους πρόσφυγες καθώς και να τους φέρνουν σε επαφή με τους κατάλληλους φορείς για τη διαδικασία άσυλου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (1948)

- Άρθρο. 14. Όλοι/Όλες έχουν το δικαίωμα να αναζητούν και να λαμβάνουν άσυλο σε άλλες χώρες όταν έχουν υποστεί δίωξη.

Ομοίως, ο παρών οδηγός περιλαμβάνει και άλλα δικαιώματα σημαντικά γι' αυτούς τους ανθρώπους, όπως:

- Άρθρο. 13.1. Όλοι/Όλες που βρίσκονται νόμιμα στην επικράτεια ενός κράτους έχουν, στο έδαφος αυτό, το δικαίωμα στην ελευθερία μετακίνησης και στην ελευθερία επιλογής της κατοικίας τους.
- Άρθρο. 13.2. Ο καθένας/Η καθεμία είναι ελεύθερος/ελεύθερη να εγκαταλείψει οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της δικής του/της. Κανείς/Καμία δεν πρέπει αυθαίρετα να στερηθεί το δικαίωμα να εισέλθει στη δική του/της χώρα.

Η Ισπανία, η Ελλάδα και η Πορτογαλία υπέγραψαν αυτή τη διεθνή συνθήκη το

1966, δεσμεύοντας να συμμορφωθούν με την συνθήκη.

Σύμφωνα με αυτήν, οι αιτούντες/ αιτούσες άσυλο πρέπει να έχουν πρόσβαση στην προστασία και στην εφαρμογή δίκαιων και συνεπών διαδικασιών όσο η αίτησή τους υποβάλλεται σε επεξεργασία και διευθέτηση.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ: ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ (1951). Άρθρο 1, ορίζει έναν πρόσφυγα ως:

- Πρόσωπο που, λόγω βάσιμου φόβου για διωγμό λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα ή πολιτικής γνώμης, είναι εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του/της και δεν είναι σε θέση ή, λόγω αυτού του φόβου, δεν επιθυμεί να ζητήσει προστασία από αυτήν τη χώρα ή που δεν έχει ιθαγένεια και είναι εκτός της χώρας της προηγούμενης κατοικίας του/της ως αποτέλεσμα τέτοιων γεγονότων, δεν είναι σε θέση ή, λόγω τέτοιων φόβων, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σ' αυτή.

Ορίζει επίσης τις ευθύνες των εθνών που εγγυώνται αυτό το άσυλο και τους κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται από εκείνους/εκείνες.

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (2007). Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει το δικαίωμα του ασύλου ως θεμελιώδες δικαίωμα.

Το Ισπανικό Σύνταγμα του 1978
ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΕΠΙΣΗΣ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

- Άρθρο 13.4: Ο νόμος καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους οι πολίτες από άλλες χώρες και οι απάτριδες μπορούν να απολαύσουν το δικαίωμα ασύλου στην Ισπανία.

Αυτό το συνταγματικό δικαίωμα ρυθμίζεται νομικά μέσω του νόμου 12/2009 της 30^{ης} Οκτωβρίου, ο οποίος ρυθμίζει το δικαίωμα ασύλου και επικουρικής προστασίας και ενσωματώνει τους κανονισμούς που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διαδικασία ασύλου:

- Μπορεί να λάβει χώρα στα εξουσιοδοτημένα γραφεία, σε σημεία στα σύνορα, στα αεροδρόμια και σε διεθνή λιμάνια.
- Από Κέντρο Διαμεσολάβησης Ξένων (CIE), το οποίο θα μεταφέρει αυτό το αίτημα στο Γραφείο Ασύλου.
- Από τα εξουσιοδοτημένα αστυνομικά τμήματα.
- Από τα γραφεία μετανάστευσης.
- Άμεσα από το γραφείο Ασύλου (OAR).
- Εκτός της ισπανικής επικράτειας: σε ισπανικές πρεσβείες ή προξενεία όταν ο αιτών/η αιτούσα βρίσκεται εκτός Ισπανίας και υπό τον όρο ότι βρίσκεται σε χώρα διαφορετική από την τρέχουσα ιθαγένειά του/της.

Προσωρινή αποδοχή: εάν γίνει δεκτή η αίτηση, το άτομο θα έχει καθεστώς προσωρινής προστασίας (από 6 έως 9 μήνες).

- Οι άνθρωποι μπορούν να βρίσκονται σε κρατικά ιδρύματα ή σε άλλες εγκαταστάσεις που διαχειρίζονται μη κερδοσκοπικές, μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ).
- Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο λαμβάνουν διάφορα είδη παροχών, συμπεριλαμβανομένης της σχολικής φοίτησης.

Ενσωμάτωση και αυτονομία:

διαφορετικές οργανώσεις βοηθούν τους ανθρώπους στη διαδικασία εκπαίδευσης, κατάρτισης, αναζήτησης εργασίας κ.λπ., ώστε να μπορέσουν σταδιακά να αποκτήσουν ανεξαρτησία.

Σύμφωνα με το **ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ:**

- Όλοι/Όλες οι ανήλικοι/ανήλικες πρόσφυγες και μετανάστες/μετανάστριες που διαμένουν στην Ελλάδα υποχρεούνται να παρακολουθήσουν την ελάχιστη υποχρεωτική εκπαίδευση όπως και οι Έλληνες (νόμος 3386/2005).
- Όλα τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών/μεταναστριών δικαιούνται να εγγραφούν στο ελληνικό δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, ακόμη και αν δεν διαθέτουν όλα τα απαιτούμενα έγγραφα κατά την εγγραφή τους (νόμος 4251/2014, άρθρο 21, παρ. 8).

Διαδικασία ασύλου (RefugeeInfo, 2019):

- Οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο στην Ελλάδα μπορούν να επικοινωνήσουν με την υπηρεσία ασύλου προκειμένου να προκαταχωρίσουν την αίτησή τους και να λάβουν ραντεβού για πλήρη εγγραφή. Μόλις παρευρεθούν στο ραντεβού για την πλήρη εγγραφή τους, θα τους προσφερθεί

συνέντευξη ασύλου. Μετά τη συνέντευξη, θα πρέπει να περιμένουν για να λάβουν την απόφαση σχετικά με το καθεστώς τους.

- Οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο στα ελληνικά νησιά μπορούν να ζητήσουν να υποβάλουν αίτηση ασύλου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποδοχής και αναγνώρισης, όπου και θα διαβιβαστεί το αίτημά τους στην υπηρεσία ασύλου. Η υπηρεσία ασύλου θα καταχωρίσει την αίτησή τους για άσυλο. Μπορεί να τους ζητηθεί να προβούν σε συνέντευξη. Εάν αποφασιστεί ότι το αίτημά τους μπορεί να εξεταστεί στην Ελλάδα, θα τους προσφερθεί συνέντευξη ασύλου, η οποία στη συνέχεια θα οδηγήσει στην απόφαση σχετικά με το καθεστώς τους.
- Όλοι οι ανήλικοι αιτούντες/όλες οι ανήλικες αιτούσες άσυλο δικαιούνται τα ίδια εκπαιδευτικά δικαιώματα με τα παιδιά Ελλήνων.

Διαδικασία ασύλου

Στην Πορτογαλία οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο έχουν το δικαίωμα ασύλου ανάλογα με τα παρακάτω:

1. Οι αλλοδαποί/αλλοδαπές υπήκοοι και οι απάτριδες που υφίστανται διώξεις ή αντιμετωπίζουν σοβαρή απειλή διώξεων λόγω των δραστηριοτήτων τους στο κράτος της ιθαγένειάς τους ή της συνήθους διαμονής τους υπέρ της δημοκρατίας, των κοινωνικών και εθνικών ελευθεριών, της ειρήνης μεταξύ των λαών, της ελευθερίας και τα ανθρώπινα δικαιώματα διασφαλίζουν το δικαίωμα ασύλου (νόμος περί ασύλου, 2014).
 2. Οι αλλοδαποί/αλλοδαπές υπήκοοι ή οι απάτριδες που δικαιολογημένα φοβούνται τη δίωξη λόγω της φυλής, της θρησκείας, της εθνικότητάς τους, των πολιτικών τους πεποιθήσεων ή ανήκουν σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες και δεν μπορούν ή, λόγω αυτού του φόβου, δεν επιθυμούν να επιστρέψουν στο κράτος την ιθαγένεια ή τη συνήθη κατοικία, δικαιούνται επίσης να λάβουν άσυλο (νόμος περί ασύλου, 2014).
- Εναλλακτικά, όταν οι αιτούντες/αιτούσες δεν πληρούν τα κριτήρια του πρόσφυγα, τα οποία βασίζονται στη Σύμβαση της Γενεύης του 1959 για τους πρόσφυγες και στο Πρωτόκολλο του 1967 που τροποποίησε τη Σύμβαση για τους Πρόσφυγες και της έδωσε γενική εμβέλεια, άλλα είδη προστασίας θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα εξής:
- Επικουρική προστασία: Προστασία που χορηγείται σε αλλοδαπό/αλλοδαπή που δεν είναι πρόσφυγας κατά την έννοια της σύμβασης της Γενεύης του 1951, αλλά θεωρείται ότι χρήζει διεθνούς προστασίας, δεδομένου ότι δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του/της όταν υπάρχει φόβος σοβαρού κινδύνου λόγω ένοπλης σύγκρουσης ή συστηματικής παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων – οι λεγόμενοι *de facto* πρόσφυγες.
 - Προσωρινή προστασία: κατ'εξαίρεση προστασία για να εξασφαλιστεί ότι, σε περίπτωση μαζικής εισροής ανθρώπων από τρίτες χώρες που δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, το νομικό τους καθεστώς είναι σε αυτήν την χώρα για μέγιστο διάστημα

2 ετών. Είναι ένας μηχανισμός που επιτρέπει σε μια ομάδα εκτοπισμένων ανθρώπων να εισέλθουν και να παραμείνουν νόμιμα στη χώρα.

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση

Η εκπαίδευση θεωρείται εργαλείο για τη διευκόλυνση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και δεν πρέπει να υποτιμάται. Είναι ζωτικής σημασίας για τη διαδικασία ενσωμάτωσης των ανθρώπων σε νέα περιβάλλοντα. Σύμφωνα με τον νόμο περί ασύλου, τα παιδιά που ζητούν άσυλο έχουν το δικαίωμα δημόσιας εκπαίδευσης υπό ίσους όρους, όπως τα παιδιά Πορτογάλων και οι υπήκοοι τρίτων χωρών των οποίων τα

Πορτογαλικά δεν είναι η μητρική τους γλώσσα. Το Υπουργείο Παιδείας διατηρεί την αποκλειστική ευθύνη να διασφαλίσει το δικαίωμα των παιδιών στην εκπαίδευση. Κατά συνέπεια, οι πρόσφυγες, οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο και οι αιτούντες/αιτούσες επικουρικής και προσωρινής προστασία, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ανηλίκων μέχρι την ηλικία των 18 ετών, έχουν το δικαίωμα και την ευκαιρία να έχουν πρόσβαση στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα στην Πορτογαλία (SEF, νόμος περί ασύλου, άρθρο 53) ακριβώς όπως οι Πορτογάλοι πολίτες και οι μετανάστες/μετανάστριες.

2.9.2. ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται για την καλύτερη διαχείριση των διδακτικών διαδικασιών. Παρακάτω ακολουθούν μερικά παραδείγματα από κάθε χώρα. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].

Διεθνείς οργανισμοί, ιδρύματα και σύλλογοι

- ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ <www.iom.int/es>
- ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ <www.unocha.org>
- ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΥΠΙΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ <www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/LocalGovernmentsForHR.aspx>
- ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ <www.icrc.org/es>

Ισπανικές Οργανώσεις, ιδρύματα και σύλλογοι

- ΠΥΛΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ <<http://extranjeros.mitramiss.gob.es/es/ProteccionAsilo/index.html>>
- ACNUR SPAIN <www.acnur.org/es-es/el-asilo-en-espana.html>
- CERAIM <<http://cepaim.org/>>
- CEAR (COMISIÓN ESPAÑOLA DE AYUDA AL REFUGIADO - SPANISH REFUGEE ASSISTANCE COMMISSION) <www.cear.es>
- ΙΣΠΑΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ <www2.cruzroja.es>
- ACCEM <www.accem.es>
- PROVIVIENDA ASSOCIATION <www.provivienda.org>
- DIVERSIDADES ASSOCIATION <diversidades.org>
- RONSEL FOUNDATION <<https://fundacionronsel.org>>
- ACOGE NETWORK <www.redacoge.org/es>

Οδηγοί διδασκαλίας και υλικά

- Άσυλο και καταφύγιο. Εκπαιδευτικός οδηγός για τους εκπαιδευτικούς. <www.cear.es/wp-content/uploads/2016/12/CEAR_GUIA-DIDACTICA_web.pdf>
- Οδηγός για τους δασκάλους <www.contravientoymare.org/teachersupervision/es/pdf/LH_ALL_ES.pdf>
- Οδηγός για τους εφήβους σχετικά με τους πρόσφυγες <www.diphuelva.es/export/sites/dph/cooperacion/.galleries/documentos/GUIA_DE_RECURSOS_OK.pdf>
- ACNUR οδηγοί <<https://eacnur.org/es/guias-acnur-comite-espanol>>
- Υλικό ευαισθητοποίησης <www.cear.es/sensibilizacion>
- Οδηγός πηγών <https://aragonsolidario.org/wp-content/uploads/2017/02/Recursos_Refugiados_2016-04.pdf>
- CSE Οδηγός <www.mensajerosdelapaz.eu/mediapool/95/954333/data/Quiero_irme_a_casa.pdf>
- Οδηγός για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση <www.educatolerancia.com/wp-content/uploads/2016/12/materiales_didacticos_ddhh_guia_primaria.pdf>
- Χιλιόμετρα αλληλεγγύης. Οδηγός για διαφορετικά εκπαιδευτικά στάδια. <www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/guiadidactica_km2018_cas_web.pdf>

Ελληνικές οργανώσεις, ινστιτούτα και σύλλογοι

- **ELIX**: Ελληνική ΜΚΟ που στοχεύει στην προώθηση της άτυπης εκπαίδευσης. <www.elix.org.gr/en>
- **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ** <<http://asylo.gov.gr>>
- **UNHCR ΕΛΛΑΔΑ** <www.unhcr.org/gr>
- **ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ** <www.immigration.gov.gr>
- **FRONTEx** <<https://frontex.europa.eu/search-results/?q=greece&p=2>>
- **Συνεργασία πολλών χωρών για την ενίσχυση της εκπαίδευσης των νέων προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη - PERAE. Εκπαίδευση των προσφύγων στην Ελλάδα.** <www.sirius-migrationeducation.org/wp-content/uploads/2018/10/Refugee-Education-Asylum-Greece-final-1.pdf>

Οδηγοί διδασκαλίας και υλικά

- Πολύγλωσσος οδηγός για την εκπαίδευση στην Ελλάδα. <www.minedu.gov.gr/publications/docs2017/Mazi_poliglossos_odigos_gia_tin_ekpaideusi_stin_ellada.pdf>
- Το έργο της εκπαίδευσης των προσφύγων. <<https://cutt.ly/FeUoAt3>>
- Βασικός οδηγός για τους γονείς σχετικά με τα Ελληνικά σχολεία. <www.refugee.info/greece/education--greece/parents-guide-to-greek-schools?language=en>

Πορτογαλικές οργανώσεις, ινστιτούτα και σύλλογοι

- **Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ** <www.sef.pt/en/Pages/homepage.aspx>
- **ΥΨΗΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ** <www.acm.gov.pt>

- Η ΥΠΗΡΕΣΙΑ JESUIT REFUGEE <www.jrsportugal.pt/en/home>
- Ο ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ <www.cruzvermelha.pt>
- ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΓΙΑ ΣΥΡΙΑΝΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ <www.globalplatformforsyrianstudents.org>

Οδηγοί διδασκαλίας και υλικά

- Πρόγραμμα InHere για την στήριξη της εκπαίδευσης των προσφύγων <www.inhereproject.eu/homepage>
- PPTonline: Μάθημα Πορτογαλικά για όλους <<https://pptonline.acm.gov.pt>>
- Υψηλή επιτροπή για τη Μετανάστευση: κιτ για τους πρόσφυγες <www.acm.gov.pt/kitrefugiados>
- Υλικά από την UNHCR για τη διδασκαλία της Πορτογαλικής γλώσσας στους πρόσφυγες <www.acnur.org/portugues>
- Διεθνές γραφείο εκπαίδευσης: Εκπαίδευση για όλους <www.ibe.unesco.org/en/resources?search_api_views_fulltext=International+ICE+natrap+Portugal+1&field_region=All&field_countries%5B%5D=215&f%5B0%5D=&field_program=&field_services=&op=Apply>
- Οδηγοί για τους Πρόσφυγες: <www.refugiados.net/cid_virtual_bkup/integra/guia_ig.html#EDUCATION>, <www.cidadevirtual.pt/cpr/integra/gr_pt.html>

2.10. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- CERNADAS, F., LORENZO, M., & SANTOS REGO, M. A. (2019). Diversidad cultural y escenarios migratorios. Un estudio sobre formación de profesores. *Educar*, 55(1), 1-19.
- EPSTEIN, J. L., SANDERS, M. G., SHELDON, S., SIMON, B. S., SALINAS, K. C., JANSORN, N. R., VANVOORHIS, F. L., ... & WILLIAMS, J. (2019). *School, Family, and Community Partnerships: Your Handbook for Action*. Thousand Oaks CA: Corwin Press.
- LORENZO, M., GODÁS, A., PRIEGUE, D., & SANTOS REGO, M. A. (2009). *Familias Inmigrantes en Galicia. La dimensión socioeducativa de la integración*. Madrid: Ministry of Education.
- OECD (2018). *The Resilience of Students with an Immigrant Background. Factors that Shape Well-being*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2019). *The Road to Integration. Education and Migration. OECD Reviews of Migrant Education*. Paris: OECD Publishing.
- REFUGEEINFO (2019). *Education in Greece*. Ανακτώνται από <www.refugee.info/greece/education--greece/education-overview-education?language=en> Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019.
- SANTOS REGO, M. A., GODÁS, A., FERRACES, M.J., & LORENZO, M. (2016). Academic performance of native and immigrant students: A study focused on the perception of family support and control, school satisfaction, and learning environment. *Frontiers in Psychology*, 7.
- SANTOS REGO, M. A., & LORENZO, M. (2009). La participación de las familias inmigrantes en la escuela. Un estudio centrado en la procedencia. *Revista de Educación*, 350, 277-300.

–3–

**ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Ο οδηγός για την ενσωμάτωση των προσφύγων στην Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας είναι μέρος του προγράμματος UNINTEGRA, το οποίο στοχεύει στο να συμβάλει αποτελεσματικά στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών που προκαλούνται λόγω ανθρωπιστικών κρίσεων. Επιπλέον, οι στόχοι του περιλαμβάνουν την ανάπτυξη προτοκόλλων και εργαλείων για την επαρκή κάλυψη των αναγκών των μεταναστών/μεταναστριών. Το πρόγραμμα εκτελείται λαμβάνοντας υπόψη τους διαφορετικούς τομείς που

επηρεάζουν τη διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης των προσφύγων και των μεταναστών/μεταναστριών που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις. Ένας από αυτούς τους τομείς είναι η Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

3.1. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ/ΑΝΑΓΚΕΣ

Από το 2015, περίπου 1.3 εκατομμύρια πρόσφυγες/αιτούντες/αιτούσες άσυλο έχουν εγκαταλείψει τις χώρες τους λόγω διαφόρων αιτιών και έχουν φτάσει σε χώρες της Ευρωπαϊκής

Ένωσης σε αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής (Eurostat, 2016).

Τα αποτελέσματα της συλλογής ποσοτικών δεδομένων που συγκεντρώθηκαν μέσω του ερευνητικού προγράμματος UNINTEGRA στην Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία έδειξαν ότι οι πρόσφυγες πιστεύουν πως οι σημαντικότεροι παράγοντες για την επιτυχή ενσωμάτωση είναι η επαγγελματική κατάρτιση, η εύρεση εργασίας και η σταθερότητα.

Έχει δειχθεί πως η εύρεση εργασίας μπορεί να επηρεάσει άμεσα την ψυχική υγεία των προσφύγων και η έλλειψη της εργασίας μπορεί να τους προκαλέσει μεγάλη δυστυχία (UNHCR, 2013). Σε ορισμένες περιπτώσεις, η εργασία μπορεί να λειτουργεί σαν δείκτης του βαθμού ενσωμάτωσης των προσφύγων στην κοινωνία υποδοχής (UNHCR, 2013). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι πρόσφυγες μπορεί να έχουν μεγάλη

προγενέστερη εργασιακή εμπειρία, καθώς και να κατέχουν δεξιότητες και επαγγελματική κατάρτιση που θα μπορούσαν να είναι πολύτιμες για τη χώρα υποδοχής και που θα επέτρεπαν στους πρόσφυγες να ενισχύσουν περαιτέρω τις ικανότητές τους (Muller & Beckers, 2018). Ωστόσο, συχνά πολλές προκλήσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως εμπόδια που καθυστερούν ή και εμποδίζουν την ενσωμάτωση των προσφύγων στην αγορά εργασίας της κοινωνίας υποδοχής. Έχει βρεθεί ότι οι πρόσφυγες έχουν περισσότερες πιθανότητες να βρουν κάποια εργασία που να μην είναι αντάξια της προηγούμενης εκπαίδευσής τους και/ή των δεξιοτήτων τους (Muller, & Beckers, 2018). Επιπλέον, όταν οι πρόσφυγες βρίσκουν εργασία στη χώρα υποδοχής, είναι πιθανότερο να τους δοθεί χαμηλότερος μισθός από των υπηκόων της (International Monetary

Fund - IMF, 2016). Μελέτες έχουν δείξει ότι χρειάζονται κατά μέσο όρο τουλάχιστον πέντε χρόνια προκειμένου να ενσωματωθούν οι πρόσφυγες στην αγορά εργασίας μιας νέας χώρας (OECD, 2016a).

Παρόλ'αυτά, έχει επισημανθεί η σημασία της έγκαιρης πρόσβασης στην αγορά εργασίας για τους πρόσφυγες, καθώς έχει φανεί πως η ανεργία για μεγάλο χρονικό διάστημα, κατά την αναμονή να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες ασύλου, μπορεί να έχει επιζήμιες επιπτώσεις στην ευημερία τους (Muller & Beckers, 2018). Έχει φανεί ότι οι δυσκολίες σχετικά με την εύρεση εργασίας ενδέχεται να μειωθούν όσο η διάρκεια παραμονής των προσφύγων στη χώρα υποδοχής αυξάνεται, ειδικά αν μάθουν την τοπική γλώσσα. Έτσι, συμπεραίνεται ότι η διευκόλυνση της ενσωμάτωσης των προσφύγων στην αγορά εργασίας των χωρών της ΕΕ έχει μεγάλη σημασία και θα μπορούσε να είναι επωφελής τόσο για τους πρόσφυγες, όσο και για τη χώρα υποδοχής.

3.2. ΣΤΟΧΟΙ

- Να παρουσιαστούν οι σημαντικότερες πτυχές της ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας.
- Να συζητηθούν οι παράγοντες που μπορούν να ενισχύσουν ή να εμποδίσουν σημαντικά τη διαδικασία ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας.
- Να δοθούν προτάσεις που να υποδεικνύουν τρόπους με τους οποίους οι εθνικοί οργανισμοί μπορούν να βοηθήσουν τους πρόσφυγες να βρουν εργασία στη χώρα υποδοχής.

3.3. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Εκτιμάται ότι στις χώρες τις ΕΕ, θα χρειαστούν 15 χρόνια μέχρι να ενσωματωθεί το 70% των προσφύγων στην αγορά εργασίας (European Commission, 2017). Σε κάθε χώρα υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την οικονομική ένταξη των προσφύγων. Παρόλο που υπάρχουν κάποιες κοινές Ευρωπαϊκές νομοθεσίες, κάθε χώρα επιβάλλει διαφορετικούς νομικούς περιορισμούς και κανονισμούς στην αγορά εργασίας, καθώς και διαφορετική διάρκεια της διαδικασίας ασύλου, διαφορετικές διαδικασίες αναγνώρισης πτυχίων κλπ. (European Commission, 2017). Επιπλέον, υπάρχουν και κάποιοι άλλοι παράγοντες όπως το επίπεδο εκπαίδευσης, η κατοχή εγγράφων, η προηγούμενη εργασιακή εμπειρία κλπ. που μπορούν επίσης να επηρεάσουν άμεσα τις πιθανότητες των προσφύγων για εύρεση εργασίας.

Στην Ισπανία, οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας 6 μήνες μετά από την υποβολή της αίτησης ασύλου. Προκειμένου να βελτιωθούν οι ευκαιρίες επιτυχίας στην αγορά εργασίας συνιστάται: οι πρόσφυγες να ενισχύσουν τη γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής, να διεξαχθεί η διαδικασία αναγνώρισης των σπουδών και να ανανεωθεί η εκπαίδευση των δεξιοτήτων. Υπάρχουν οργανώσεις όπως η Ισπανική Επιτροπή για τη Βοήθεια των Προσφύγων

(Spanish Commission for Refugee Assistance (CEAR), που προσφέρουν υπηρεσίες κατάρτισης και εργασίας, δημιουργώντας προσωπικά προγράμματα πρακτικής άσκησης για τους τους συμμετέχοντες/ τις συμμετέχουσες.

Στην Ελλάδα, οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο που έχουν υποβάλει επίσημη αίτηση ασύλου δικαιούνται να εργαστούν. Ωστόσο, στην πραγματικότητα το ποσοστό ανεργίας των προσφύγων στην Ελλάδα είναι μεγάλο και όσοι πρόσφυγες εργάζονται είναι πιθανότερο να τους προσφέρονται θέσεις εργασίας που απαιτούν χαμηλές δεξιότητες (UNESCO, 2018). Επίσης, οι πρόσφυγες στην Ελλάδα συχνά πρέπει να αντιμετωπίσουν μακροχρόνιες γραφειοκρατικές διαδικασίες

που παρατείνουν την περίοδο ανεργίας και που οδηγούν σε πρόσθετες δυσκολίες, όπως να μην μπορούν να ανοίξουν τραπεζικό λογαριασμό. Παρά τις δυσκολίες που υπάρχουν, υπάρχουν επιτυχείς ιστορίες ένταξης των προσφύγων στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα.

Στην Πορτογαλία, έχει βρεθεί ότι οι ευκαιρίες που έχουν οι γυναίκες πρόσφυγες μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το βαθμό της ανταπόκρισης και της ετοιμότητας τους για εργασία ή εκπαίδευση λόγω οικογενειακών ή πολιτισμικών ζητημάτων. Οι εργαζόμενες γυναίκες τρίτων χωρών συχνά δεν θεωρούν τους εαυτούς τους Ευρωπαίους πολίτες, λόγω του ότι δεν πληρώνονται ισότιμα για τη δουλειά τους σε σχέση με τους κατοίκους της χώρας υποδοχής.

3.3.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

3.3.1.1. ΗΛΙΚΙΑ

Η ηλικία θα μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο στην ενσωμάτωση των προσφύγων στην αγορά εργασίας. Συγκεκριμένα, οι πρόσφυγες άνω των 45-50 ετών ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στο να αλλάξουν καριέρα και να “ξεκινήσουν από την αρχή” σε αυτήν την ηλικία (UNHCR, 2013). Επιπλέον, μπορεί να δυσκολευτούν να παρακολουθήσουν μαθήματα, π.χ. τα μαθήματα της γλώσσας της χώρας υποδοχής εάν δεν έχουν παρακολουθήσει άλλου είδους μαθήματα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ομοίως, οι νεότεροι/νεότερες πρόσφυγες, ενδέχεται να αντιμετωπίσουν άλλες δυσκολίες που σχετίζονται με την ηλικία, όπως το να μην έχουν τελειώσει τις σπουδές τους ή να μην είχαν την ευκαιρία να λάβουν κάποια επαγγελματική κατάρτιση κλπ.

Προτάσεις:

- Οι οργανώσεις που δουλεύουν με πρόσφυγες θα μπορούσαν να παρέχουν συμβουλευτική καριέρας προσαρμοσμένη στις ανάγκες της κάθε ηλικιακής ομάδας (OECD & UNHCR, 2018).
- Τα λύκεια και τα επαγγελματικά λύκεια θα μπορούσαν να προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού στους/στις πρόσφυγες μαθητές/μαθήτριες.
- Οι κυκλικές βραχυπρόθεσμες πρακτικές θα μπορούσαν να βοηθήσουν νέους/νέες πρόσφυγες στην αρχή της σταδιοδρομίας τους, να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να αναγνωρίσουν τα ταλέντα τους.
- Οι οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες θα μπορούσαν να προσφέρουν μαθήματα γλώσσας ή άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα κατάρτισης ειδικά σχεδιασμένα για ορισμένες ηλικιακές ομάδες.

3.3.1.2. ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Λόγω των δυσκολιών της μετανάστευσης, οι πρόσφυγες διατρέχουν

μεγαλύτερο κίνδυνο να αντιμετωπίσουν ψυχικές διαταραχές. Συγκεκριμένα, είναι πιο πιθανό να πάσχουν από κατάθλιψη, άγχος, διαταραχή μετατραυματικού στρες (PTSD) και ψύχωση (Miller & Rasmussen, 2010). Εάν δεν δεχτούν κάποια θεραπεία σχετικά με την ψυχική τους υγεία, θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν περισσότερες δυσκολίες στην εύρεση και/ή διατήρηση μιας θέσης εργασίας. Επομένως, είναι απαραίτητο να προσφέρονται κατάλληλες υπηρεσίες αξιολόγησης της ψυχικής υγείας των προσφύγων, να δίνεται μια διάγνωση (αν είναι απαραίτητο), και να παραπέμπονται σε ειδικούς για να λαμβάνουν την κατάλληλη θεραπεία. Αυτό φανερώνει τη σημασία που πρέπει να δίνεται στην εξέταση διαταραχών ψυχικής υγείας από δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες που έρχονται σε επαφή με τους πρόσφυγες κατά την άφιξη τους σε μία χώρα.

Ωστόσο, πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η ψυχική υγεία των προσφύγων μπορεί να επηρεαστεί από το γεγονός πως ενδέχεται να είναι άνεργοι (UNHCR, 2013) ή στις περιπτώσεις των εργαζόμενων προσφύγων,

τα επίπεδα άγχους μπορούν να αυξηθούν λόγω εργασίας σε μία άγνωστη χώρα, όπου το πολιτιστικό πλαίσιο είναι διαφορετικό από αυτό που μπορεί να έχουν συνηθίσει στη χώρα τους (Doki, Sasahara, & Matsuzaki, 2018). Επομένως, η σχέση μεταξύ εργασίας και ψυχικής υγείας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί αμφίδρομη και μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενός φαύλου κύκλου.

Επίσης, σε ορισμένες περιπτώσεις οι πρόσφυγες δεν αναζητούν υποστήριξη από ειδικούς και ακόμη και αν τους προσφερθεί συχνά δεν εμφανίζονται στα ραντεβού τους (UNHCR, 2013). Αυτό ίσως οφείλεται στο φόβο της στιγματοποίησης, στο ότι ίσως δεν γνωρίζουν από που μπορούν να ζητήσουν βοήθεια, στο ότι μπορεί να μην γνωρίζουν ότι πάσχουν από μια ψυχική διαταραχή και στην έλλειψη εμπιστοσύνης των ειδικών στη χώρα υποδοχής.

Προτάσεις:

- Επομένως είναι σημαντικό να προσφέρεται ψυχολογική υποστήριξη στους πρόσφυγες τόσο πριν από την εύρεση εργασίας, όσο και παράλληλα με την εργασία τους.
- Οι δημόσιες και οι ιδιωτικές υπηρεσίες υγείας θα πρέπει να αξιολογούν τη ψυχολογική υγεία των προσφύγων

κατά την άφιξή τους.

- Μέρη όπως μκο, νοσοκομεία και άλλες οργανώσεις που έρχονται σε επαφή με τους πρόσφυγες θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις ψυχικές διαταραχές και τη ψυχολογική υποστήριξη στη μητρική γλώσσα των προσφύγων.

3.3.1.3. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ

Ένα άλλο ζήτημα που προκύπτει είναι ότι συχνά οι πρόσφυγες μπορεί να χρειαστεί να μετακινηθούν μέσα σε μία χώρα. Αυτό μπορεί να οφείλεται στη μετεγκατάστασή τους μέσω προγραμμάτων στέγασης, που μπορεί να τους μεταφέρουν σε διαφορετική περιοχή- σε ορισμένες περιπτώσεις μακριά από την προηγούμενη τοποθεσία τους. Αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει δυσκολίες στην ικανότητα τους να είναι ευκίνητοι και να συνεχίσουν την εργασία τους καθώς σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν δίπλωμα οδήγησης ή δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα μέσα μαζικής μεταφοράς εάν η δουλειά τους βρίσκεται μακριά από τη νέα τοποθεσία. Επιπλέον, κάποιοι/κάποιες από τους πρόσφυγες επιθυμούν να συνεχίσουν το ταξίδι τους

στην Ευρώπη για να εγκατασταθούν σε άλλες χώρες, γεγονός που δημιουργεί μια «αίσθηση μη μονιμότητας», κάτι που αποτελεί ένα εσωτερικό εμπόδιο για την ενσωμάτωση τους στην τωρινή κοινωνία υποδοχής. Συγκεκριμένα, αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει την κινητοποίηση τους να βρουν εργασία στην τρέχουσα χώρα και θα μπορούσε να επηρεάσει τις πιθανότητες ενός εργοδότη/μιας εργοδότης να τους επιλέξει.

Προτάσεις:

- Οι βραχυπρόθεσμες συμβάσεις εργασίας θα μπορούσαν να είναι οφέλιμες για τους πρόσφυγες που επιθυμούν να μετακομίσουν σε άλλη χώρα.
- Οι οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες πρέπει να προσπαθήσουν να φέρουν σε επαφή τους πρόσφυγες με εργοδότες/εργοδότης που βρίσκονται κοντά στην περιοχή όπου ζούν.
- Στην περίπτωση των προγραμμάτων στέγασης, εάν υπάρχει πιθανότητα μετακίνησης, οι οργανώσεις που συνεργάζονται μαζί τους θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν να βρουν απασχόληση που θα απαιτούσε μεταβιβάσιμες μη ειδικές δεξιότητες που θα μπορούσαν εύκολα να ταιριάξουν σε νέες εργασίες στην περίπτωση μετακίνησης σε μια νέα περιοχή, π.χ. δουλειές όπως διερμηνείς ή ράφτες, που είναι δουλειές που δεν θα επηρεάζονταν από μία μετεγκατάσταση συγκριτικά με άλλες δουλειές όπως αυτή των ψαράδων που δεν θα ήταν χρήσιμη εάν ένας ψαράς έπρεπε να μεταφερθεί σε μια περιοχή μακριά από θάλασσα.

3.3.1.4. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ

Οι πρόσφυγες που είναι γονείς συχνά δυσκολεύονται να βρουν μια δουλειά πλήρους απασχόλησης λόγω του ότι έχουν μικρά παιδιά και δεν έχουν κάποιον/κάποια να τα φροντίσει όσο λείπουν από το σπίτι. Αυτό είναι ιδιαίτερα προβληματικό για μονογονεϊκές οικογένειες προσφύγων (UNHCR, 2013).

Προτάσεις:

- Οι οργανώσεις που δουλεύουν με πρόσφυγες θα μπορούσαν να τους παρέχουν επιλογές για την φροντίδα των παιδιών που είναι διαθέσιμες στην περιοχή τους.
- Θα ήταν βοηθητικό να ταιριάξουν αυτούς τους πρόσφυγες με εργασίες

που μπορούν να προσφέρουν υπηρεσίες φύλαξης παιδιών – εάν αυτό είναι δυνατό.

3.3.2. ΓΛΩΣΣΑ

Η γλώσσα θεωρείται καθοριστικός παράγοντας για την ενσωμάτωση των προσφύγων σε μια νέα χώρα. Εάν οι πρόσφυγες δεν μιλούν/διαβάζουν/γράφουν στη γλώσσα της χώρας υποδοχής, αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει μεγάλο εμπόδιο για την εύρεση εργασίας. Έχει βρεθεί ότι ακόμα και για τις τυπικές διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα κατά την πρόσληψη ενός νέου εργαζόμενου/μιας νέας εργαζόμενης, όπως η συμπλήρωση εγγράφων μπορεί να είναι δύσκολες εάν ο εργαζόμενος/η εργαζόμενη δεν κατανοεί τη γλώσσα (UNHCR, 2013). Επίσης, οι εργοδότες/εργοδότες ενδέχεται να είναι απρόθυμοι/απρόθυμες να προσλάβουν ανθρώπους που δεν μιλούν την τοπική γλώσσα από φόβο μήπως δεν μπορέσουν να επικοινωνούν επαρκώς μαζί τους. Πράγματι, έρευνες έχουν δείξει ότι η εκμάθηση της τοπικής γλώσσας έχει άμεσες επιρροές στην πιθανότητα εύρεσης εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, η σχέση μεταξύ της γλώσσας και της εργασίας φαίνεται να είναι αμφίδρομη, καθώς οι μελέτες δείχνουν ότι η εργασία ενισχύει την εκμάθηση

της γλώσσας (UNHCR, 2013). Παρόλα αυτά, κάποιες πιο τεχνικές εργασίες που απαιτούν ειδικές δεξιότητες μπορεί να έχουν λιγότερες γλωσσικές απαιτήσεις, όπως η γεωργική εργασία, η ραπτική, η αλιεία κλπ.

Προτάσεις:

- Οι οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες πρέπει να παρέχουν δωρεάν μαθήματα γλώσσας. Εάν δεν είναι δυνατό να παρέχεται το μάθημα από τον ίδιο τον οργανισμό τότε θα πρέπει να βοηθάει τους πρόσφυγες να έρθουν σε επαφή με άλλες οργανώσεις που προσφέρουν μαθήματα.
- Θα μπορούσαν να προσφέρονται μαθήματα γλώσσας προσαρμοσμένα στις ανάγκες μιας συγκεκριμένης απασχόλησης, δηλαδή να γίνεται εκμάθηση ενός συγκεκριμένου λεξιλογίου που θα τους ήταν χρήσιμο σε συγκεκριμένες θέσεις εργασίας (Eurocities, 2017).
- Οι οργανώσεις θα μπορούσαν να συνεργαστούν με εργοδότες/εργοδότες που ενδιαφέρονται να προσλάβουν πρόσφυγες και να οργανώσουν προγράμματα πρακτικής καθώς και ταυτόχρονα μαθήματα γλώσσας (Eurocities, 2017).

3.3.3. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

3.3.3.1. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΤΥΧΙΩΝ

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει την εύρεση εργασίας είναι η αναγνώριση προηγούμενων πτυχίων από τη χώρα καταγωγής των προσφύγων. Το γεγονός ότι οι πρόσφυγες δεν μπορούν να έχουν έγγραφα που επικυρώνουν τα προηγούμενα πτυχία τους, καθώς και το γεγονός ότι μπορεί να είναι δύσκολο να έρθουν σε επαφή με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα από τα οποία έλαβαν τα πτυχία τους μπορεί να λειτουργήσει ως εμπόδιο για τους εργοδότες/τις εργοδότες. Έχει αναφερθεί ότι συχνά οι εργοδότες/εργοδότες δεν αποδέχονται ανεπίσημα έγγραφα προηγούμενων πτυχίων (UNHCR, 2013). Επίσης, η κάθε χώρα έχει δημιουργήσει διαδικασίες που έχουν ως στόχο την αναγνώριση των πτυχίων, ωστόσο αυτές οι διαδικασίες μπορεί να είναι αρκετά χρονοβόρες, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο τη διάρκεια της περιόδου ανεργίας. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και όταν οι πρόσφυγες έχουν ολοκληρώσει πλήρως πανεπιστημιακά πτυχία στη χώρα τους (π.χ. νομική/ιατρική κλπ.), ενδέχεται να αντιμετωπίσουν διακρίσεις, καθώς κάποιες φορές τα πτυχία τους μπορεί να μην θεωρούνται ισότιμου επιπέδου με αυτά της χώρα υποδοχής (UNHCR, 2013).

Προτάσεις:

- Η ανάπτυξη ενός κοινού ευρωπαϊκού πλαισίου για την αναγνώριση των πτυχίων των προσφύγων καθώς και για την επαγγελματική και ακαδημαϊκή αξιολόγησή τους (γνώση, δεξιότητες,

ικανότητες) θα ήταν πολύ χρήσιμη (European Council on refugees and exiles - ECRE, 1999). Πρέπει να συστηματοποιηθούν πρωτοβουλίες όπως το Ευρωπαϊκό διαβατήριο επαγγελματικής κατάρτισης για τους πρόσφυγες (EQPR) (Council of Europe, 2017). Επιπλέον, το πρόγραμμα UNINTEGRA πρότεινε ένα πρωτόκολλο αναγνώρισης των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων και πτυχίων των προσφύγων, προκειμένου να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας υποδοχής και να διευκολύνει τη διαδικασία ενσωμάτωσης. Συγκεκριμένα, το πρωτόκολλο αυτό αποσκοπεί στην ενσωμάτωση των διαφόρων υπαρχουσών πρωτοβουλιών σχετικά με την αναγνώριση πτυχίων. Αυτό θα περιλάμβανε την ανάπτυξη ενός δικτύου πανεπιστημίων και φορέων της Ευρώπης και τρίτων χωρών, την ανάπτυξη μιας ενιαίας διαδουκτικής πλατφόρμας για την αναγνώριση των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών προσόντων των προσφύγων σε μια διαδικασία και μια διαδικασία βελτίωσης των πρωτοβουλιών που ήδη υπάρχουν σχετικά με την αναγνώριση των πτυχίων.

- Αν τα πτυχία των προσφύγων δεν ανταποκρίνονται στα πρότυπα των τίτλων σπουδών στη χώρα υποδοχής, θα πρέπει να τους προσφέρονται πρόσθετα μαθήματα (ECRE, 1999).
- Οι οργανώσεις θα πρέπει να βοηθήσουν τους πρόσφυγες να αναγνωρίσουν τα πτυχία τους κατευθύνοντας τους με τον πιο κατάλληλο τρόπο για τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσουν.

3.3.3.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ/ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ/ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Παρόμοια με τις δυσκολίες που προκύπτουν από την αναγνώριση προηγούμενων προσόντων, οι πρόσφυγες μπορεί επίσης να αντιμετωπίσουν προκλήσεις όσον αφορά την προηγούμενη εργασιακή εμπειρία. Συγκεκριμένα, έχει φανεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι εργοδότες/εργοδότριες προτιμούν οι υπάλληλοι τους να έχουν προηγούμενη εργασιακή εμπειρία από τη χώρα υποδοχής και όχι μόνο από τη χώρα καταγωγής τους. Όταν κάποιος/κάποια έχει μόλις φτάσει σε μια νέα χώρα, δεν είναι δυνατό να έχει ήδη επαγγελματική εμπειρία σε αυτή τη χώρα. Έτσι, μπορεί να απαιτείται από τους πρόσφυγες να παρακολουθήσουν

προγράμματα επανακατάρτισης προκειμένου να αποκτήσουν πρόσθετες γνώσεις σχετικά με την απασχόληση στη χώρα υποδοχής. Ωστόσο, αν και αυτό θα μπορούσε να είναι επωφελές για αυτούς στο μέλλον, θα μπορούσε επίσης να αναβάλει την ικανότητά τους να βρουν εργασία στο παρόν, κάτι το οποίο είναι γνωστό ότι αποτελεί προτεραιότητα για τους πρόσφυγες (UNHCR, 2013). Επιπλέον, οι εργοδότες/εργοδότριες έχουν αναφέρει ότι θα ήθελαν να μπορούν να έρθουν σε επαφή με προηγούμενους εργοδότες/εργοδότριες προσφύγων στη χώρα καταγωγής τους, κάτι που στις περισσότερες περιπτώσεις είναι αδύνατο. Επίσης, ακόμα και όταν οι πρόσφυγες έχουν προηγούμενη εργασιακή εμπειρία σε έναν συγκεκριμένο τομέα, μπορεί να είναι απαραίτητο να εξοικειωθούν με τον τρόπο που αυτός ο τομέας λειτουργεί στη χώρα υποδοχής (OCDE & UNHCR, 2018). Για τον λόγο αυτόν, οι εργοδότες/εργοδότριες θα πρέπει να παρέχουν τις παραπάνω πληροφορίες στους πρόσφυγες.

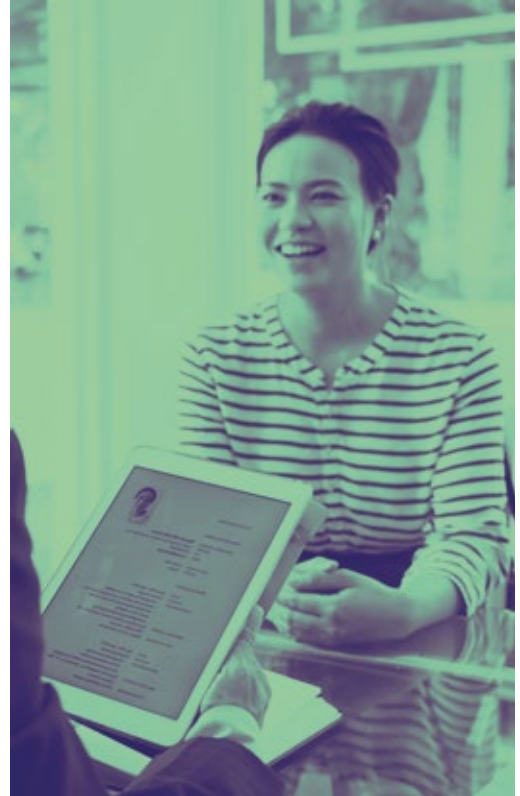
Προτάσεις:

- Οι εργοδότες/εργοδότριες πρέπει να παρέχουν στους πρόσφυγες την ευκαιρία να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία μέσα από βραχυπρόθεσμες πρακτικές στις οποίες μπορούν να εκπαιδευτούν (OCDE & UNHCR, 2018).
- Οι οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες θα μπορούσαν να προσφέρουν πρόσθετα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης προσαρμοσμένα σε συγκεκριμένους τομείς. Αν αυτό δεν είναι εφικτό, θα πρέπει να τους βοηθήσουν να έρθουν σε επαφή με τέτοια προγράμματα που προσφέρονται από άλλους οργανισμούς.

- Οι οργανισμοί και οι εργοδότες/εργοδότηριες θα μπορούσαν να συνεργαστούν με πανεπιστήμια ή άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα που προσφέρουν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για να επιτρέψουν στους πρόσφυγες να παρακολουθήσουν μαθήματα κατάρτισης.

3.3.4. ΛΗΨΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΜΕΣΩ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ

Συχνά είναι δύσκολο για τους πρόσφυγες που είναι νέοι/νέες σε μια χώρα να γνωρίζουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις κενές θέσεις εργασίας και τις ευκαιρίες κατάρτισης. Εκτός αυτού, οι πρόσφυγες μπορεί να συγχέονται σχετικά με το ποια πηγή πληροφοριών είναι αξιόπιστη και ποια είναι η πιο ενημερωμένη πηγή (OCDE & UNHCR, 2018). Μία πηγή πληροφοριών θα μπορούσαν να είναι τα κοινωνικά δίκτυα. Ωστόσο, αν οι πρόσφυγες δεν είναι ήδη συνδεδεμένοι με ένα δίκτυο ατόμων στη νέα χώρα, ίσως αυτό να μην αποτελεί επιλογή για αυτούς - τουλάχιστον στην αρχή. Μια δεύτερη πηγή πληροφοριών θα μπορούσαν να είναι τα κρατικά δίκτυα, δηλαδή οι οργανώσεις που συνεργάζονται με πρόσφυγες, όπως οι ΜΚΟ. Η επαφή με τις ΜΚΟ και με άλλους οργανισμούς μπορεί να βοηθήσει τους πρόσφυγες να αποκτήσουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την αγορά εργασίας. Επιπλέον, οι ΜΚΟ μπορούν να βοηθήσουν τους πρόσφυγες να διευρύνουν τα κοινωνικά τους δίκτυα προτρέποντάς τους να συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες που παρέχονται από τον οργανισμό ή βοηθώντας τους να έρθουν σε επαφή με άλλους οργανισμούς.

Ωστόσο, μελέτες έχουν επιβεβαιώσει ότι η έλλειψη δικτύων μπορεί πράγματι να αποτελέσει εμπόδιο για την ένταξη στην αγορά εργασίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις ανύπαντρες μητέρες, οι οποίες χωρίς τα κοινωνικά δίκτυα δεν είναι σε θέση να βρουν υποστήριξη για τη φροντίδα των παιδιών τους, κάτι που με τη σειρά του μπορεί να λειτουργήσει ως ακόμη μεγαλύτερο εμπόδιο στην εύρεση εργασίας).

Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί ότι όταν οι πρόσφυγες ξεκινούν τη δημιουργία κοινωνικών δικτύων, μπορεί να αρχίσουν να λαμβάνουν πληροφορίες για τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας, αλλά αυτές οι κενές θέσεις είναι πιθανότερο να είναι λιγότερο ανταγωνιστικές και με χαμηλότερους μισθούς (UNHCR, 2013).

Προτάσεις:

- Οι οργανισμοί θα πρέπει να μπορούν να παρέχουν πληροφορίες για την εύρεση εργασίας σε όλους τους πρόσφυγες, καθώς και να ενημερώνουν τους πρόσφυγες σχετικά με τις πηγές πληροφοριών που είναι αξιόπιστες.
- Οι οργανισμοί θα μπορούσαν να προτείνουν εφαρμογές, όπως το Apps4Refs, το οποίο προτείνει αξιόπιστους οργανισμούς, π.χ. ΜΚΟ με τους οποίους θα μπορούσαν να επικοινωνήσουν οι πρόσφυγες και θα μπορούσαν επίσης να προτείνουν έγκυρους ιστότοπους που περιλαμβάνουν ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με την απασχόληση και τις κενές θέσεις εργασίας.
- Οι οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες θα πρέπει να τους/τις βοηθήσουν να ενημερωθούν σχετικά με τις επίσημες διαδικασίες που θα μπορούσαν να τους/τις βοηθήσουν στην εύρεση εργασίας, όπως η εγγραφή σε πρακτορεία εύρεσης εργασίας. Εάν χρειαστεί, οι οργανώσεις πρέπει να βοηθήσουν τους πρόσφυγες να εγγραφούν σε τέτοιους οργανισμούς προκειμένου να αυξήσουν την πιθανότητά τους να βρουν εργασία.
- Οι οργανώσεις πρέπει να διευκολύνουν τους πρόσφυγες να επεκτείνουν τα κοινωνικά τους δίκτυα βοηθώντας τους να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που τους ενδιαφέρουν.
- Έχει φανεί πως ο εθελοντισμός θα μπορούσε να συμβάλει τόσο στην επέκταση του κοινωνικού δικτύου

του ατόμου, όσο και στην ένταξη στην αγορά εργασίας, λειτουργώντας ως αφετηρία για την πρόσληψη από έναν εργοδότη/μία εργοδότηρια (UNHCR, 2013). Ως εκ τούτου, οι οργανισμοί θα μπορούσαν να παροτρύνουν τους πρόσφυγες να συμμετάσχουν σε εθελοντική εργασία - τουλάχιστον στην αρχή.

3.3.5. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑ**3.3.5.1. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ/ΒΕΛΤΙΩΣΗ CVs**

Συχνά όταν οι πρόσφυγες φτάνουν στην χώρα υποδοχής δεν έχουν μαζί τους κανένα έγγραφο. Ένα τέτοιο έγγραφο θα μπορούσε να είναι και η έλλειψη βιογραφικού σημειώματος. Τα βιογραφικά σημειώματα μπορούν να είναι απαραίτητα για την εύρεση εργασίας και οι πρόσφυγες ενδέχεται να αντιμετωπίζουν δυσκολίες όταν προσπαθούν να δημιουργήσουν το βιογραφικό τους σημείωμα από την αρχή σε μια νέα χώρα. Πρώτα απ' όλα, μπορεί να μην ξέρουν πώς να γράψουν στην τοπική γλώσσα ή στα αγγλικά και συνεπώς χρειάζονται βοήθεια. Επιπλέον, μπορεί να μην έχουν γράψει ποτέ βιογραφικά σημειώματα στο παρελθόν, π.χ. στην περίπτωση των νεαρών ενηλίκων, που ψάχνουν δουλειά για πρώτη φορά.

Προτάσεις:

- Οι οργανώσεις θα πρέπει να παρέχουν συγκεκριμένη βοήθεια για τη δημιουργία και/ή βελτίωση των βιογραφικών σημειωμάτων.
- Τα βιογραφικά σημειώματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν και άλλες δραστηριότητες των προσφύγων, όπως δραστηριότητες στην κοινότητα, συμμετοχή σε ομάδες και εθελοντική εργασία (OCDE & UNHCR, 2018).

- Τα βιογραφικά σημειώματα θα πρέπει να γράφονται στην τοπική γλώσσα.

3.3.5.2. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Όταν οι πρόσφυγες έρθουν σε επαφή με πιθανούς εργοδότες/εργοδότριες και τους έχει προσφερθεί συνέντευξη, είναι σημαντικό να λάβουν βοήθεια για την κατάλληλη προετοιμασία τους. Αυτό θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τους πρόσφυγες που δεν έχουν βρεθεί ποτέ σε συνέντευξη εργασίας στο παρελθόν, π.χ. νέοι/νέες ενήλικες που αρχίζουν να εργάζονται για πρώτη φορά και θα μπορούσε επίσης να είναι χρήσιμο για όλους τους πρόσφυγες καθώς μπορεί να χρειαστεί να ενημερωθούν για τις πολιτισμικές διαφορές που μπορεί να υπάρχουν μεταξύ της χώρας καταγωγής τους και της χώρας υποδοχής όσον αφορά την αγορά εργασίας. Επιπλέον, η γλώσσα μπορεί να επηρεάσει τη διαδικασία της συνέντευξης εάν, για παράδειγμα, ο/η πρόσφυγας δεν μιλάει την τοπική γλώσσα και πρέπει να παρευρεθεί στη συνέντευξη με έναν/μία διερμηνέα.

Προτάσεις:

- Οι οργανώσεις θα πρέπει να βοηθήσουν τους πρόσφυγες να προετοιμαστούν για τη συνέντευξη παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία συνέντευξης και βοηθώντας τους να εξασκηθούν μέσω ασκήσεων ρόλου.
- Η πρακτική με διερμηνέα ή/και πολιτιστικό διαμεσολαβητή/διαμεσολαβήτρια θα μπορούσε επίσης να είναι χρήσιμη, καθώς θα εξοικείωνε τους πρόσφυγες με τη διαδικασία και θα μπορούσε να τους/τις βοηθήσει να αισθάνονται πιο άνετα.

3.3.5.3. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Ένας από τους παράγοντες που υποδηλώνουν ότι οι πρόσφυγες έχουν ενσωματωθεί με επιτυχία στη χώρα υποδοχής είναι η οικονομική ανεξαρτησία (Schick et al., 2016). Η εύρεση εργασίας έχει άμεσες συνέπειες

για τη ζωή των προσφύγων στη νέα χώρα και την ικανότητά τους να γίνουν αυτόνομοι και να βασίζονται στον εαυτό τους (UNHCR, 2019α). Η οικονομική ανεξαρτησία όμως δεν είναι κάτι που συμβαίνει από τη μία μέρα στην άλλη και οι πρόσφυγες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τη συνεχή υποστήριξη πριν βρουν εργασία, καθώς και καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησης, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τυχόν προκλήσεις όσον αφορά την οικονομική ανεξαρτησία τους.

Προτάσεις:

- Οι οργανώσεις θα μπορούσαν να παρέχουν οικονομικές και νομικές συμβουλές στους πρόσφυγες – συγκεκριμένες για τις ανάγκες του κάθε ατόμου.
- Οι οργανώσεις θα μπορούσαν να προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα, όπως διαχείριση οικονομικών, αποταμίευση, διαχείριση του νοικοκυριού κλπ. (Mousa, 2019).

3.3.6. ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΤΙΑ ΕΝΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Παρακάτω ακολουθεί ένα παράδειγμα επιτυχημένης ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα από την οπτική γωνία ενός πρόσφυγα, μια ιστορία που παρέχεται από την UNHCR (2019b). Συγκεκριμένα, η ιστορία αναφέρεται σε μια οικογένεια προσφύγων από το Ιράκ, που ζει στο νησί της Κω. Αν και θεωρείται εξαιρετικά δύσκολο για τους αιτούντες άσυλο να βρουν εργασία στην Ελλάδα, η οικογένεια κατάφερε να βρει εργασία σε μια τεχνική εταιρεία μόνο τρεις μήνες μετά την άφιξή τους στο νησί. Ο πατέρας της οικογένειας, ο οποίος εργαζόταν ως πολιτικός μηχανικός στη χώρα προέλευσής του, δήλωσε ότι η πρώτη του προτεραιότητα ήταν να βρει δουλειά, καθώς ήθελε να είναι σε θέση να είναι ανεξάρτητος, και δεν ήθελε να εξαρτάται από κάποια εξωτερική υποστήριξη για να συντηρεί την οικογένειά του. Ο πατέρας προσέγγισε τον ιδιοκτήτη της εταιρείας

και είτε στον ιδιοκτήτη ότι μπορεί να κάνει ό,τι χρειάζεται, γεγονός που οδήγησε τον ιδιοκτήτη να τον προσλάβει. Τώρα είναι σε θέση να συντηρεί την οικογένειά του και να νοικιάζει το δικό του διαμέρισμα. Ο ιδιοκτήτης έχει επιπλέον συμφωνήσει να προσλάβει και τη σύζυγό του και η κόρη του ετοιμάζεται να αρχίσει το σχολείο στο επόμενο ακαδημαϊκό έτος.

3.4. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ/ΤΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΡΙΕΣ

Έχει υποστηριχθεί ότι οι εργοδότες/εργοδότες διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην ένταξη των προσφύγων στην αγορά εργασίας, καθώς εκείνοι/εκείνες έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν εργασία στους πρόσφυγες. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017) υπογραμμίζει τη σημασία του να συμπεριλαμβάνονται οι εργοδότες/εργοδότες στις πολιτικές ένταξης μέσω της παροχής πληροφοριών, της ασφάλειας δικαίου, της διατήρησης των κινήτρων των εργοδοτών/εργοδοτριών να προσλαμβάνουν πρόσφυγες και του ταιριάσματος των αναγκών των εργοδοτών/εργοδοτριών με τις δεξιότητες των προσφύγων.

Στην Ισπανία, οι ευκαιρίες για να βρεθεί μια θέση εργασίας αυξάνονται, καθώς ο/η πρόσφυγας μαθαίνει τη γλώσσα και επιδεικνύει δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται από τους εργοδότες/τις εργοδότες. Ως εκ τούτου, τα Γραφεία Απασχόλησης των διαφόρων αυτόνομων

κοινοτήτων προσφέρουν μαθήματα κατάρτισης για τους ανέργους/τις άνεργες στα οποία έχουν πρόσβαση οι πρόσφυγες άνω των 16 ετών. Άλλες μκο προσφέρουν επίσης μαθήματα κατάρτισης και δράσεις με στόχο την προσέλκυση προσφύγων. Ο συντονισμός των διαφόρων δράσεων εντάσσεται στο πρόγραμμα *Red Ariadna*, το οποίο αποτελεί χώρο συνεργασίας μεταξύ των κοινωνικών οντοτήτων, των μκο και της κρατικής διοίκησης και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Στην Ελλάδα, έχουν δρομολογηθεί ορισμένες πρωτοβουλίες για την υποστήριξη τόσο των εργοδοτών/εργοδοτριών όσο και των προσφύγων, προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Παραδείγματος χάριν, έχει καθοριστεί το εργόσημο, το οποίο είναι ένας ειδικός τρόπος πληρωμής, για περιπτώσεις όπου ο εργαζόμενος/η εργαζόμενη δεν δικαιούται τη συνήθη παροχή εργασίας, π.χ. στην περίπτωση των μεταναστών/μεταναστριών (SIRIUS, 2019). Επίσης, όλοι οι πρόσφυγες και οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο δικαιούνται να λάβουν έναν αριθμό κοινωνικής ασφάλισης (ΑΜΚΑ) και έναν αριθμό φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ), οι οποίοι είναι απαραίτητοι για να μπορούν να εργαστούν νόμιμα στην Ελλάδα και να λάβουν ασφάλιση και πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη (Refugee Info, 2019).

Οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες στην Ελλάδα, π.χ. η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) μέσω του προγράμματος ESTIA, συχνά βοηθούν τους πρόσφυγες να αποκτήσουν το ΑΜΚΑ και το ΑΦΜ (UNHCR, 2019c). Επιπλέον, η χρήση του ευρωπαϊκού διαβατηρίου πιστοποίησης για τους πρόσφυγες (Council of Europe,

2018) μπορεί να βοηθήσει τις οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες να αναγνωρίσουν τις δεξιότητες και τα προσόντα τους και να τις ταιριάζουν με τους/τις ανάλογους/άναλογες εργοδότες/εργοδότες.

Στην Πορτογαλία, η παροχή κατάρτισης, καθώς και η προσέλκυση προσφύγων στα κέντρα απασχόλησης, στις εταιρείες πρόσληψης και στις πλατφόρμες αναζήτησης εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής πλατφόρμας <www.refujobs.acm.gov.pt/en>, είναι καθοριστικής σημασίας. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να εισαγάγουν προσβάσιμες ευκαιρίες απασχόλησης στους πρόσφυγες. Εκτός αυτού, τα μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης είναι σημαντικά για να μπορέσουν οι πρόσφυγες να προσαρμόσουν τις δεξιότητές τους στις προδιαγραφές των εργασιών στην Πορτογαλία. Πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Πορτογαλίας, εξακολουθούν να είναι διστακτικές στην ένταξη λόγω του κινδύνου απώλειας θέσεων εργασίας και κοινωνικής πρόνοιας. Η προώθηση της οικονομικής ενσωμάτωσης των προσφύγων είναι σημαντική. Εάν έχουν σταθερή δουλειά, αναμένεται να εξαρτώνται λιγότερο από το κράτος πρόνοιας στο μέλλον (Aiyar et al., 2016).

3.4.1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗ ΧΩΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ - ΠΟΛΕΜΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ

Οι πρόσφυγες μπορούν συχνά να θεωρηθούν μια στιγματισμένη ομάδα. Η κοινωνία υποδοχής (συμπεριλαμβανομένων των εργοδοτών/εργοδοτριών) ενδέχεται να είναι ανεπαρκώς ενημερωμένη σχετικά

με τα δικαιώματα των προσφύγων. Εάν οι εργοδότες/εργοδότες είναι προκατειλημμένοι/προκατειλημμένες σχετικά με την πρόσληψη προσφύγων, αυτό δεν θα τους επιτρέψει να συμπεριλάβουν τους πρόσφυγες στο προσωπικό τους και ούτε να τους καλωσορίσουν θετικά στο εργασιακό περιβάλλον. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εργοδότες/εργοδότες ενδέχεται να μην γνωρίζουν την προκατάληψη τους απέναντι στους πρόσφυγες, αλλά η συμπεριφορά τους να παραμένει σύμφωνη με την προκατάληψη τους (OECD & UNHCR, 2018). Η αρνητική απεικόνιση των προσφύγων στα μέσα ενημέρωσης μπορεί επίσης να συμβάλει στην οικοδόμηση τέτοιων στερεοτύπων για τους πρόσφυγες. Ωστόσο, τέτοιες προκαταλήψεις δεν επιτρέπουν στους/στις εργοδότες/εργοδότες να βλέπουν τους πρόσφυγες πέραν του να είναι απλώς πρόσφυγες και μπορεί να τους εμποδίζουν από το να αναγνωρίζουν τις δεξιότητες, τα ταλέντα και τις ικανότητές τους. Αυτό θα μπορούσε συνεπώς να επηρεάσει την απόφασή τους να προσλάβουν πρόσφυγες. Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό η κοινωνία υποδοχής να είναι εκπαιδευμένη πάνω σε αυτό το θέμα. Αυτό θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση της χώρας υποδοχής και στην καταπολέμηση των προκαταλήψεων, επηρεάζοντας έτσι θετικά την ένταξη των προσφύγων στην αγορά εργασίας και συνολικά στην κοινωνία υποδοχής.

Προτάσεις:

- Όλα τα εργασιακά περιβάλλοντα θα πρέπει να εφαρμόζουν μια πολιτική ίσων ευκαιριών και δεν θα επιτρέπεται οποιαδήποτε μορφή διακρίσεων στο περιβάλλον εργασίας (OECD & UNHCR, 2018).

- Οι άνθρωποι που εργάζονται σε οργανισμούς, όπως οι ΜΚΟ που έχουν έρθει σε επαφή με τους πρόσφυγες, θα μπορούσαν να παρέχουν συστατικές επιστολές σχετικά με τις αλληλεπιδράσεις τους με τους πρόσφυγες (OECD & UNHCR, 2018).
- Οι οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες, όπως οι ΜΚΟ, μπορούν να βοηθήσουν στην εκπαίδευση της κοινωνίας υποδοχής και στην καταπολέμηση της προκατάληψης κατά των προσφύγων μέσω εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που θα είναι ανοιχτές στη συμμετοχή των μελών της κοινωνίας υποδοχής, π.χ. σε σχολεία, εκθέσεις κ.λπ.
- Οι εργοδότες/εργοδότες θα μπορούσαν να εφαρμόσουν συμβάσεις περιορισμένης διάρκειας, κατά τη διάρκεια των οποίων οι πρόσφυγες θα μπορούσαν να εργάζονται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (π.χ. 6 μήνες) προκειμένου να εξοικειωθούν μεταξύ τους ο εργαζόμενος/η εργαζόμενη πρόσφυγας και ο εργοδότης/η εργοδότης και να αποφασίσουν στη συνέχεια εάν επιθυμούν να συνεχίσουν τη συνεργασία (OECD & UNHCR, 2018).

3.4.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ/ΤΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΡΙΕΣ

Είναι πιθανό οι εργοδότες/εργοδότες να μην γνωρίζουν ακριβώς τι σημαίνει κάθε καθεστώς διαμονής των μεταναστών/μεταναστριών, π.χ. του αιτούντος άσυλο, του αιτούντος/της αιτούσας, της διεθνούς προστασίας κλπ. (OECD & UNHCR, 2018). Ως εκ τούτου, ενδέχεται να μην γνωρίζουν τα

αντίστοιχα δικαιώματα που συνοδεύουν κάθε καθεστώς, τον χρόνο που απαιτείται για τη διεξαγωγή των διαδικασιών άσυλου και την ανάγκη ανανέωσης των αδειών κ.λπ. Συνεπώς, εργοδότες/εργοδότες ενδέχεται να είναι απρόθυμοι/απρόθυμες να προσλάβουν άτομα που δεν έχουν λάβει το καθεστώς του λαμβάνοντος άσυλο. Επιπλέον, λόγω του ότι μπορεί να μην έχουν προσλάβει πρόσφυγες στο παρελθόν, μπορεί να πιστεύουν πως ίσως χρειάζεται να κάνουν κάποιες πρόσθετες ενέργειες για την πρόληψή τους, όπως επιπλέον γραφειοκρατικές διαδικασίες (OECD & UNHCR, 2018). Όλα τα παραπάνω αφορούν τους εργοδότες/τις εργοδότες που δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι/ενημερωμένες για τα νόμιμα δικαιώματα των προσφύγων και τις διαδικασίες που πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή για να προσληφθούν.

Προτάσεις:

- Οι οργανώσεις που εργάζονται με πρόσφυγες θα πρέπει να ενημερώνουν τους πιθανούς/τις πιθανές εργοδότες/εργοδότες για τα δικαιώματα που σχετίζονται με κάθε καθεστώς διαμονής (OECD & UNHCR, 2018). Αυτό θα μπορούσε να γίνει με τη δημιουργία ενός σύντομου φυλλαδίου με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που θα μπορούσε να διανεμηθεί σε όλους τους πιθανούς εργοδότες/όλες τις πιθανές εργοδότες.
- Εργοδότες/Εργοδότες σε συνεργασία με οργανώσεις, π.χ. ΜΚΟ, θα μπορούσαν αρχικά να προσφέρουν μη δεσμευτικές βραχυπρόθεσμες πρακτικές, οι οποίες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως μια μεταβατική περίοδος.

3.4.3. ΤΑΙΡΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ/ΕΡΓΟΔΟΤΡΙΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Ένα άλλο ζήτημα που αφορά την ένταξη των προσφύγων στην αγορά εργασίας είναι ότι συχνά προσφέρονται στους πρόσφυγες θέσεις εργασίας που απαιτούν λιγότερες δεξιότητες από αυτές που κατέχουν (Muller, & Beckers, 2018). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα χαμηλότερους μισθούς, μεγαλύτερη πιθανότητα να παραμείνουν άνεργοι και αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία (OECD, 2016b, Muller, & Beckers, 2018). Έχει φανεί ότι ένας τρόπος για να ξεπεραστεί αυτό το εμπόδιο είναι να εντοπιστούν οι εργοδότες/εργοδότες που επιθυμούν να προσλάβουν άτομα με συγκεκριμένες δεξιότητες, δηλαδή να ταιριάξουν τα συγκεκριμένα προσόντα των προσφύγων με τις ειδικές ανάγκες των εργοδοτών/εργοδοτριών (OECD & UNHCR, 2018).

Προτάσεις:

- Οι εργοδότες/εργοδότες θα πρέπει να μπορούν να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις δεξιότητες των προσφύγων. Έχει προταθεί από το OECD και την UNHCR (2018) ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με επιτυχία μέσω ημερίδων καριέρας.
- Τα ηλεκτρονικά προγράμματα, όπως το γερμανικό πρόγραμμα *Jobs4refugees*, μπορούν να βοηθήσουν τους πρόσφυγες να βρουν συγκεκριμένες θέσεις εργασίας (OECD & UNHCR, 2018). Αυτό θα μπορούσε να εφαρμοστεί στις διαφορετικές ευκαιρίες απασχόλησης κάθε χώρας, αναπτύσσοντας αντίστοιχα προγράμματα προσαρμοσμένα στις ανάγκες της κάθε χώρας.
- Οι οργανώσεις που συνεργάζονται με τους πρόσφυγες θα μπορούσαν

να τους/τις βοηθήσουν να ενημερωθούν για τους εργοδότες/τις εργοδότες, οι οποίοι/οι οποίες είναι γενικά πιο πιθανό να προσλάβουν εργαζόμενους/εργαζόμενες με παρόμοιες δεξιότητες με αυτές που διαθέτουν (OECD & UNHCR, 2018).

3.4.4. ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΤΙΑ ΜΙΑΣ ΕΡΓΟΔΟΤΡΙΑΣ

Παρακάτω ακολουθεί ένα παράδειγμα επιτυχούς ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα από την οπτική γωνία της εργοδότης, που παρέχεται από το πρακτορείο ειδήσεων Αθηνών-Μακεδονίας μέσω του Daily Thess (2017). Συγκεκριμένα, μια ΜΚΟ στη Θεσσαλονίκη που ονομάζεται ΝΑΟΜΙ έχει προσφέρει σε πρόσφυγες από τη Συρία, το Ιράν, την Παλαιστίνη και την Αφρική την ευκαιρία να εργαστούν ως ράφτες στο εργαστήριο ραψίματος τους. Σκοπός τους ήταν να βοηθήσουν αυτούς τους ανθρώπους που θα διαμείνουν στην Ελλάδα να αρχίσουν να βασιζονται στον εαυτό τους παρέχοντάς τους μια δουλειά. Οι πρόσφυγες εκπαιδεύονται σε διαφορετικούς τύπους ραπτικής και μαθαίνουν πώς να μετατρέπουν τα ρούχα. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ορισμένοι από τους πρόσφυγες που προσλήφθηκαν από την ΜΚΟ εργάζονταν ως ράφτες στη χώρα προέλευσής τους, παρέχοντας έτσι ένα παράδειγμα του πώς οι δεξιότητες των προσφύγων ταιρίαζαν στις ανάγκες των εργοδοτριών.. Ένας από τους εργοδότες της ΝΑΟΜΙ ανέφερε ότι: «θέλουμε να προσφέρουμε θέσεις εργασίας σε αυτούς τους ανθρώπους που έχουν υποβάλει αίτηση ασύλου στην Ελλάδα και να τους βοηθήσουμε σταδιακά να ενσωματωθούν».

3.5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- AIYAR, S., BARKBU, B., BATINI, N., BERGER, H., DETRAGIACHE, E., DIZIOLI, A., EBEKE, C., ... TOPALOVA, P. (2016). The refugee surge in Europe: Economic challenges. *National Institute Economic Review*, 235(1), 16-31.
- COUNCIL OF EUROPE (2017). *European Qualifications Passport for Refugees*. Ανακτώνται από <<https://rm.coe.int/european-qualifications-passport-for-refugees-leaflet-web/168094326d>>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- COUNCIL OF EUROPE (2018). *European Qualifications Passport for Refugees*. Ανακτώνται από <<https://www.coe.int/en/web/education/recognition-of-refugees-qualifications>>
- DAILYTHESS (2017). *Refugees found work in a sewing laboratory*. Ανακτώνται από <www.dailythess.gr/doulia-se-ergastiri-raptikis-vrikan-prosfyges>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- DOKI, S., SASAHARA, S., & MATSUZAKI, I. (2018). Stress of working abroad: a systematic review. *International archives of occupational and environmental health*, 91(7), 767-784.
- EUROCITIES (2017). *Labour market integration of refugees and asylum seekers*. Ανακτώνται από <http://nws.eurocities.eu/MediaShell/media/Labour_market_integration_of_refugees_and_asylum_seekers.pdf>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- EUROPEAN COMMISSION. (2017). *Peer Review on Integration of Refugees into the Labour Market*. Synthesis Report. Ανακτώνται από <<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1274&furtherNews=yes&newsId=9009>>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- EUROPEAN COUNCIL ON REFUGEES AND EXILES – ECRE (1999). *Good Practice Guide on the Integration of refugees in the European Union*. Ανακτώνται από <<https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/good-practice-guide-on-education-for-refugees-in-the-european-union>>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- EUROSTAT (2016). *Asylum in the EU Member States*. Ανακτώνται από <<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-APEN.pdf>>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- INTERNATIONAL MONETARY FUND - IMF. (2016). *The Refugee Surge in Europe: Economic Challenges. IMF Staff Discussion Note*. Ανακτώνται από. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- MILLER, K. E., & RASMUSSEN, A. (2010). War exposure, daily stressors, and mental health in conflict and post-conflict settings: bridging the divide between trauma-focused and psychosocial frameworks. *Social Science & Medicine*, 70(1), 7-16.
- MOUSA, D. (2019). *An opportunity to rebuild a life: how access to employment helps Syrian refugees become self-sufficient*. Denmark: Danish Refugee Council.
- MULLER, J. & BECKERS, P. (2018). *From skills to work: guidelines for designing policies to strengthen labour market integration of refugees in the EU*. Netherlands: IOM.

- OECD (2016a). *Making integration work*. Paris: Author.
- OECD (2016b). *Getting Skills Right: Assessing and Anticipating Changing Skill Needs*. Paris: Author.
- OECD & UNHCR (2018). *Engaging with employers in the hiring of refugees. A 10-point multi-stakeholder action plan for employers, refugees, governments and civil society*. Ανακτώνται από <<https://www.oecd.org/els/mig/UNHCR-OECD-Engaging-with-employers-in-the-hiring-of-refugees.pdf>>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- REFUGEEINFO (2019). *Working in Greece*. Ανακτώνται από <<https://www.refugee.info/greece/working-in-greece--greece/getting-a-socialsecurity-number-amka/?language=en>>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- SCHICK, M., ZUMWALD, A., KNÖPFLI, B., NICKERSON, A., BRYANT, R. A., SCHNYDER, U., MÜLLER, J., & MORINA, N. (2016). Challenging future, challenging past: The relationship of social integration and psychological impairment in traumatized refugees. *European journal of psychotraumatology*, 7(1).
- SIRIUS (2019). *Policy Barriers and Enablers*. Ανακτώνται από <www.sirius-project.eu/sites/default/files/attachments/SIRIUS%20WP3%20-%20D3.2_0.pdf#page=321>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- UNESCO (2018). *Refugee Integration in Mainland Greece: Prospects and Challenges*. Ανακτώνται από <https://eprints.ncl.ac.uk/file_store/production/259738/660F551C-EC5D-420D-99F8-35100FAF3E75.pdf>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- UNHCR. (2013). *A new beginning. Refugee Integration in Europe*. Ανακτώνται από <www.unhcr.org/protection/operations/52403d389/new-beginning-refugee-integration-europe.html>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- UNHCR. (2019a). *Caring for others, building a future for themselves*. Ανακτώνται από <www.unhcr.org/mt/4158-caring-for-others-building-a-future-for-themselves.html>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- UNHCR. (2019b). *Iraqi family finds work and independence on Greek island of Kos*. Ανακτώνται από <www.unhcr.org/gr/en/11437-iraqi_family_finds_work_and_independence.html>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- UNHCR. (2019c). *UNHCR welcomes Greek government measures to strengthen refugee integration*. Ανακτώνται από <www.unhcr.org/gr/en/11245-unhcr-welcomes-greek-government-measures-to-strengthen-refugee-integration.html>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].

-4-

**ΟΔΗΓΟΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ**

Ο οδηγός ενσωμάτωσης των προσφύγων στην κοινωνία της χώρας υποδοχής αποτελεί μέρος του έργου UNINTEGRA που στοχεύει στο να συμβάλει αποτελεσματικά στη διαχείριση των μεταναστευτικών κινήσεων που προκαλούνται από ανθρωπιστικές κρίσεις. Επιπλέον, οι στόχοι του περιλαμβάνουν την ανάπτυξη πρωτοκόλλων και εργαλείων για την επαρκή κάλυψη των αναγκών των μεταναστών/μεταναστριών. Το έργο υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους τομείς που επηρεάζουν

τη διαδικασία κοινωνικής ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών/μεταναστριών σε ευάλωτες καταστάσεις – ένας από τους οποίους είναι οι ευρωπαϊκές κοινότητες φιλοξενίας.

4.1.ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ/ΑΝΑΓΚΕΣ

Ο αυξημένος αριθμός των μεταναστών/μεταναστριών και της επανεγκατάστασης των προσφύγων στην Ευρώπη έχει οδηγήσει σε πολλές προκλήσεις για τις ευρωπαϊκές χώρες

από το 2015. Συνεπώς, οι έντονες πολιτικές και δημόσιες συζητήσεις έχουν αυξηθεί. Οι πολιτικές και οικονομικές ανησυχίες έθεσαν το έδαφος για την υποστήριξη της φιλοξενίας και της αλληλεγγύης έναντι της εχθρότητας και του αποκλεισμού (De Haene, Neumann, & Pataki, 2018) με την ακροδεξιά και τον λαϊκισμό να αποκτούν δύναμη. Ωστόσο, η σύμβαση για τους πρόσφυγες του 1951 και τα μεταγενέστερα πρωτόκολλα της μαζί με τις ευρωπαϊκές συμβάσεις για την προστασία των προσφύγων (π.χ. ο κανονισμός του Δουβλίνου) εξασφάλισαν τα δικαιώματα των προσφύγων στην απαγόρευση των διακρίσεων, τη μη τιμωρία και τη μη επαναπροώθηση στη χώρα προέλευσης. Η τοπική ένταξη, ο (εκούσιος) επαναπατρισμός και η επανεγκατάσταση αποτελούν τις τρεις καλύτερες λύσεις για τους πρόσφυγες (Pressé and Thomson, 2008). Ο οδηγός αυτός επικεντρώνεται συγκεκριμένα στην ενσωμάτωση των προσφύγων στις ευρωπαϊκές κοινότητες υποδοχής. Επιδιώκει να συμβάλει στις πολιτικές ένταξης που απευθύνονται σε πρόσφυγες σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η ένταξη των προσφύγων στη χώρα ασύλου είναι ζωτικής σημασίας για όσους ενδέχεται να μην είναι σε θέση

να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ο όρος ενσωμάτωση έχει διάφορους ορισμούς, διάφορες πολιτικές και διαδικασίες εφαρμογής. Αν και δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος ορισμός της ενσωμάτωσης, είναι μια αμφίδρομη διαδικασία μεταξύ των χωρών υποδοχής και των προσφύγων. Οι Ager και Strang (2008) προτείνουν ένα εννοιολογικό πλαίσιο για την ενσωμάτωση που επιτρέπει την ανάλυση των νομοθετικών αποτελεσμάτων. Ως εκ τούτου, η ενσωμάτωση αποτελεί μία από τις βασικές μόνιμες και ασφαλείς λύσεις για τις οικογένειες και τα άτομα που είναι πρόσφυγες (Goodwin-Gill, 2014). Η διεθνής κοινότητα, υπό την καθοδήγηση του UNHCR, θεωρεί επίσης τον εθελοντικό επαναπατρισμό στη χώρα προέλευσης και την επανεγκατάσταση σε τρίτη χώρα ως βιώσιμες λύσεις για την κατάσταση των προσφύγων (Pressé and Thomson, 2008). Η έρευνα αυτή επικεντρώνεται στην ενσωμάτωση των προσφύγων και των αιτούντων/αιτουσών άσυλο στις ευρωπαϊκές χώρες, παρέχοντας κυρίως έναν γενικό οδηγό για την (τοπική) ενσωμάτωσή τους στις κοινότητες υποδοχής χωρίς να γίνεται αναλυτική αναφορά στις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας.

Η ένταξη αποτελείται από αρκετούς βασικούς τομείς, όπως η στέγαση, η υγεία, η απασχόληση και η εκπαίδευση (Ager and Strang, 2008). Ποιες είναι λοιπόν οι προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές για την επιτυχή ένταξη των προσφύγων στις ευρωπαϊκές κοινότητες;

4.2. ΣΤΟΧΟΙ

- Να εξηγηθεί με απλό τρόπο η υπάρχουσα υποδομή για την ενσωμάτωση που έχει τεθεί σε λειτουργία στις χώρες υποδοχής.
- Να αναλυθεί ο ρόλος που κατέχουν διάφοροι φορείς, όπως οι ΜΚΟ, οι Δήμοι, τα εκπαιδευτικά κέντρα κλπ.
- Να προταθούν κάποιες οδηγίες για την ενσωμάτωση των προσφύγων.

4.3. ΥΠΟΔΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Για να επιτευχθεί η ένταξη των προσφύγων στις κοινότητες υποδοχής χρειάζονται κοινές προσπάθειες από διάφορους εταίρους στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες. Υπάρχουν κρίσιμοι ρόλοι που αποτελούν την κατάλληλη υποδομή για την ένταξη. Η συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων, δηλαδή των ΜΚΟ, των τοπικών φορέων υποδοχής, των δήμων, των κυβερνήσεων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, είναι απαραίτητη.

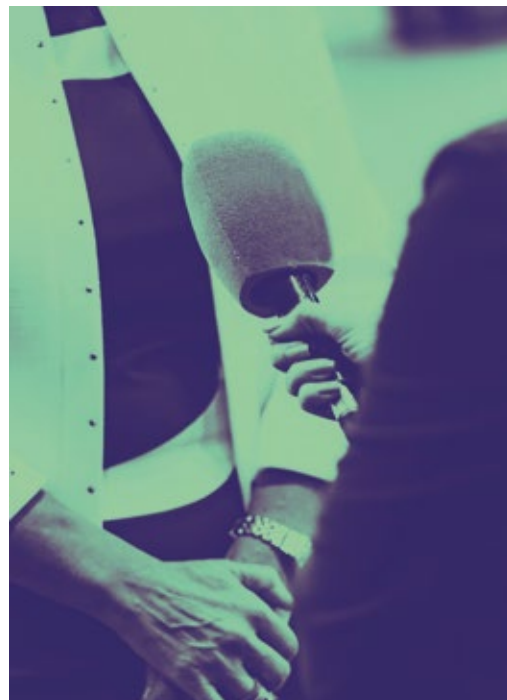

Η Ισπανία διαθέτει το Σύστημα Υποδοχής Διεθνούς Προστασίας το οποίο αποτελείται από τα Κέντρα Υποδοχής Προσφύγων (CAR) και διάφορες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Αυτοί οι οργανισμοί διαχειρίζονται

και αναπτύσσουν έργα και πόρους για να διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη της κάθε ομάδας. Το σύστημα υποδοχής αποτελείται από διαφορετικά προγράμματα προετοιμασίας για αυτονομία που εξετάζουν τις εκάστοτε ανάγκες. Έτσι προσφέρονται διαφορετικές παροχές ανάλογα με την ειδική κατάσταση κάθε ατόμου.

Στην Ελλάδα, διάφοροι φορείς συνεργάζονται για να διευκολύνουν την ένταξη των προσφύγων στην κοινότητα υποδοχής. Για παράδειγμα, ένα από τα προγράμματα στέγασης (που είναι παράλληλα και πρόγραμμα οικονομικής βοήθειας) που διατίθεται για αιτούντες/ αιτούσες άσυλο και πρόσφυγες στην Ελλάδα παρέχεται μέσω της συνεργασίας των ΜΚΟ, των τοπικών αρχών και της ελληνικής κυβέρνησης. Επιπλέον, ο

Δήμος Αθηναίων δημιούργησε μια πρωτοβουλία που ονομάζεται το Κέντρο Συντονισμού για θέματα Μεταναστών και Προσφύγων της Αθήνας (ACCMR), το οποίο στοχεύει στη διευκόλυνση της ένταξης των προσφύγων που ζουν στην Αθήνα μέσω της συνεργασίας δήμων, ΜΚΟ, διεθνών οργανισμών καθώς και κοινοτικών ομάδων μεταναστών/μεταναστριών και προσφύγων <<https://www.accmr.gr/en/the-athens-coordination-center.html>>. Επιπλέον, το Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής μέσω της Ελληνικής Στρατηγικής για την ένταξη στοχεύει στη διευκόλυνση της ενσωμάτωσης 10.000 προσφύγων μέσα σε ένα χρόνο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Επίσης, τα σχολεία καλωσορίζουν τα παιδιά των προσφύγων και ενισχύουν τη διαδικασία ενσωμάτωσης μέσω μαθημάτων υποδοχής και άλλων δραστηριοτήτων ένταξης. Τα

εκπαιδευτικά ιδρύματα συνεργάζονται συχνά με εξωτερικούς φορείς, π.χ. ΜΚΟ προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των προσφύγων, όπως είναι τα θέματα υγείας και η επικοινωνία με τις οικογένειες των προσφύγων. Τέλος, ένα άλλο παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερόμενων παρέχεται από ένα έργο που υλοποιήθηκε από τις ΜΚΟ: Αντιγόνη, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και το Χαμόγελο του Παιδιού, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το Γερμανικό ομοσπονδιακό γραφείο και τη βοήθεια - *Hilfe zur Selbsthilfe*. Ο στόχος του έργου ήταν να μειωθεί ο αριθμός των προσφύγων και των αιτούντων/αιτουσών άσυλο που βρίσκονταν σε κίνδυνο προσφέροντας ασφαλή στέγαση, νομική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη καθώς και εξειδικευμένη θεραπεία (Antigone, 2019).

Σύμφωνα με τη διοίκηση της πορτογαλικής κυβέρνησης, η πρωτογενής ενσωμάτωση, όπως οι υπηρεσίες στέγασης, βοήθειας και υποδοχής, παρέχεται μέσω ενός δικτύου φορέων φιλοξενίας. Η υποδομή για την ένταξη στην Πορτογαλία περιλαμβάνει κοινωνικές οντότητες, μκο, σχολεία και δημόσιες οντότητες (κυρίως κοινωνική ασφάλιση). Για παράδειγμα, η Πορτογαλική Πλατφόρμα για τους πρόσφυγες, είναι μια ομπρέλα που περιλαμβάνει περίπου 93 οργανώσεις που φιλοξενούν περίπου το 40% των προσφύγων, των αιτούντων/ αιτουσών άσυλο και των ατόμων υπό το καθεστώς της επικουρικής προστασίας.

4.3.1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΚΟ

Πριν από το ταξίδι των προσφύγων στην Ευρώπη, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις συμβάλουν στη βοήθεια και την προσωρινή ένταξη των προσφύγων στις δομές υποδοχής των προσφύγων μέσω της ανθρωπιστικής βοήθειας, της διάδοσης αξιών και αρχών και των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, όπως στην περίπτωση της Τουρκίας και της Ελλάδας. Στις δομές υποδοχής γίνονται προσπάθειες προετοιμασίας των προσφύγων για επανεγκατάσταση ή μετεγκατάσταση σε μια νέα χώρα. Ένα από τα προγράμματα στην Ελλάδα παρέχει: (1) υπηρεσίες διαμονής σε εξοπλισμένα διαμερίσματα, (2) ένα ποσό χρημάτων για την κάλυψη των βασικών αναγκών κάθε οικογένειας και (3) ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

4.3.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Οι τοπικές δομές φιλοξενίας, οι οποίες θα μπορούσαν να είναι μκο ή κοινωνικές

οργανώσεις, στις χώρες υποδοχής βοηθούν τους πρόσφυγες σχετικά με τη στέγαση, την υγεία και την εκπαίδευσή τους. “Αγκαλιάζουν” τις οικογένειες των προσφύγων μέχρι να μπορέσουν να προσαρμοστούν στο νέο πλαίσιο – στην προκειμένη περίπτωση, στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Γι’αυτό, κατά τη διάρκεια της φιλοξενίας τους, οι οργανώσεις αυτές επικοινωνούν με τις οικογένειες προσφύγων και τις ετοιμάζουν να γίνουν ανεξάρτητες. Εισάγουν τις οικογένειες στη νέα κοινωνία και τις ενημερώνουν σχετικά με τα δημόσια συστήματα. Ως εκ τούτου, οι πρόσφυγες είναι σε θέση να εγγραφούν στο κέντρο απασχόλησης για ευκαιρίες εύρεσης εργασίας. Μπορούν να εγγραφούν στην κοινωνική ασφάλιση για να αποκτήσουν κοινωνική και οικονομική στήριξη. Οι δομές φιλοξενίας φέρνουν σε επαφή επίσης τους πρόσφυγες με το δημόσιο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, όπου συχνά δέχονται δωρεάν περίθαλψη.

4.3.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Οι δήμοι διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην τοπική ενσωμάτωση των προσφύγων στις χώρες υποδοχής. Μπορεί να προσφέρουν μαθήματα κατάρτισης και να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ προσφύγων και κατοίκων της χώρας υποδοχής μέσω πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

4.3.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Οι κυβερνήσεις μπορούν να προωθήσουν την ένταξη των προσφύγων μέσω των Υπουργείων παιδείας, υγείας και εσωτερικών υποθέσεων. Οι κυβερνήσεις καλούνται να αναπτύξουν νομοθεσίες που να διασφαλίζουν την ισότητα μεταξύ όλων των ειδών μεταναστών/μεταναστριών. Σπάνια εκδίδονται ειδικές πολιτικές για τους πρόσφυγες. Δεδομένων των γραφειοκρατικών συστημάτων στην Ευρώπη, οι κυβερνήσεις πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβαση των προσφύγων στο κοινωνικό, εκπαιδευτικό και οικονομικό σύστημα της χώρας. Καθώς οι κυβερνήσεις παρέχουν ίσες ευκαιρίες στους πρόσφυγες και τους πολίτες η μακροχρόνια διαδικασία ένταξης θα ήταν ο «σωστό δρόμος».

4.3.5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι καθοριστικός για την ενσωμάτωση των μαθητών/μαθητριών και των οικογενειών στην κοινωνία. Οι σχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες μπορούν να αποτελέσουν μέσο για την ένταξη των μαθητών/μαθητριών. Εξάλλου, τα σχολεία συμβάλουν στην εμπλοκή τόσο των γονέων της χώρας υποδοχής όσο και των γονέων μεταναστών/μεταναστριών / προσφύγων μαθητών/μαθητριών στην εκπαίδευση και τη διαπολιτισμική αλληλεπίδραση των παιδιών, συμβάλλοντας έτσι στη συνολική ένταξη των προσφύγων στις κοινότητες υποδοχής στην Ευρώπη. Επιπλέον, η έρευνα, η κατάρτιση και οι συνεργασίες που πραγματοποιούνται από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να κινητοποιήσουν νέες πολιτικές σε τοπικό, περιφερειακό και ηπειρωτικό επίπεδο. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και το τρέχον πρόγραμμα UNINTEGRA, το οποίο υλοποιείται υπό τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με μια κοινοπραξία πανεπιστημίων, συγκεκριμένα το UMinho (Πορτογαλία), το usc (Ισπανία) και το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, για την έρευνα σχετικά με τους πρόσφυγες και τους αιτούντες/τις αιτούσες άσυλο, με χρηματοδότηση από το ευ *Asylum Migration and Integration Fund*.

4.4. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Η ενσωμάτωση μπορεί να μελετηθεί από πολλές οπτικές γωνίες και σε πολλά επίπεδα. Το επίπεδο της νομοθεσίας είναι

σημαντικό για να προωθηθεί ένα εύφορο έδαφος για διάλογο, ενδυνάμωση, ένταξη και κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση. Το κοινοτικό επίπεδο είναι επίσης σημαντικό, καθώς είναι το πιο αποτελεσματικό πεδίο στο οποίο πρέπει να στοχεύσουμε, προκειμένου να προετοιμάσουμε τα άτομα για την ένταξη, επικεντρώνοντας στα οφέλη και στις ιστορικές συνεισφορές των μεταναστών/μεταναστριών και των προσφύγων στις κοινότητές τους. Υπάρχουν σημαντικά παραδείγματα επιτυχημένης ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών/μεταναστριών σε ευρωπαϊκές χώρες. Η αμοιβαία γνώση σε όλες τις κοινότητες και η αναγνώριση των συνεισφορών είναι μεγάλης σημασίας.

Η πρώτη ενέργεια για τη διαδικασία ενσωμάτωσης είναι η πληροφόρηση. Είναι απαραίτητο τα άτομα που εργάζονται στη δημόσια διοίκηση να ενημερώνονται για το καθεστώς του πρόσφυγα, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Αυτό πρέπει να

συμβαίνει και σε άλλους οργανισμούς του τρίτου τομέα. Είναι επίσης απαραίτητο οι εν λόγω εμπλεκόμενοι/εμπλεκόμενες να έχουν τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με τους κανονισμούς που ισχύουν για αυτήν την υπόθεση και για τα προγράμματα και τις ενέργειες στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν αυτοί οι άνθρωποι για να διαχειριστούν την κατάστασή τους. Οι χώροι και τα φόρουμ θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προβάλλουν την πραγματική κατάσταση των προσφύγων σε κάθε κοινότητα υποδοχής, έτσι ώστε η αμοιβαία γνώση να διευκολύνει τη διαδικασία ενσωμάτωσης. Πρέπει να αναπτυχθούν διαφορετικά σχέδια δράσης για τον κάθε τομέα (εκπαιδευτικά, υγειονομικά, εργατικά κλπ.). Τα σχέδια αυτά θα ανταποκρίνονται στις βασικές ανάγκες των προσφύγων.

Στην Ελλάδα, οι τοπικοί αγροτικοί και αστικοί φορείς συνεργάζονται μεταξύ τους για να υποστηρίξουν τους πρόσφυγες

και να βοηθήσουν την ένταξη τους στην ελληνική κοινότητα. Η διατήρηση και ενθάρρυνση μιας τέτοιας συνεργατικής προσέγγισης είναι απαραίτητη για τη διευκόλυνση της ένταξης των προσφύγων στην Ελλάδα. Ένα παράδειγμα τέτοιας συνεργασίας είναι το Πρόγραμμα Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης για την Ένταξη & τη Στέγαση (ΕΣΤΙΑ), το οποίο στοχεύει να προσφέρει στους αιτούντες/στις αιτούσες άσυλο στην Ελλάδα υπηρεσίες στέγασης, οικονομική βοήθεια και υπηρεσίες υποστήριξης. Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε από την UNHCR, χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εκτελείται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) σε συνεργασία με το ελληνικό Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, ελληνικούς δήμους και πολυάριθμες ελληνικές ΜΚΟ (UNHCR, 2019).

Η ένταξη των προσφύγων αποτελεί προτεραιότητα για την Πορτογαλική κυβέρνηση και υλοποιείται μέσω μιας συνεχόμενης προσπάθειας που περιλαμβάνει δημόσιες και ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Έχει αναγνωριστεί από τον ΟΗΕ, το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Πρόσφατα, οι πορτογαλικές μεταναστευτικές πολιτικές.

4.4.1. ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί της ενσωμάτωσης, μεταξύ άλλων κάποιοι αναφέρονται στην στέγαση και άλλοι στην κοινωνική ένταξη. Στην πράξη, πολλές ευρωπαϊκές χώρες συμμετέχουν στα προγράμματα επανεγκατάστασης και μετεγκατάστασης των προσφύγων για να λάβουν πρόσφυγες στην επικράτειά τους. Ωστόσο, η ενσωμάτωση είναι μια

περίπλοκη διαδικασία, ιδίως μετά από την επιδείνωση των συγκρούσεων και την αυξανόμενη εισροή προσφύγων και μεταναστών/μεταναστριών στην Ευρώπη. Ως εκ τούτου, νέες πολιτικές ενσωμάτωσης επικεντρώνονται στην ικανοποίηση των αναγκών των προσφύγων και των κατοίκων των χωρών υποδοχής, παρέχοντας ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, την απασχόληση και τις κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και τη διασφάλιση της ασφάλειας και της προστασίας των αξιών των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής.

Πολλές ευρωπαϊκές χώρες υιοθετούν μια συνηθισμένη προσέγγιση με γενικά μέτρα για την επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων ενσωμάτωσης. Τέτοια γενικά είδη πολιτικής περιλαμβάνουν άρθρα σχετικά με την ένταξη των προσφύγων, όπως η γλωσσική εκπαίδευση, οι υπάρχουσες υπηρεσίες υγείας και η πρόσβαση στις υπάρχουσες κατοικίες. Γίνονται σοβαρές προσπάθειες από τις ευρωπαϊκές χώρες να προσεγγίσουν ολοκληρωμένα τους πρόσφυγες και να μην τους αντιμετωπίσουν ως ξεχωριστή κατηγορία / ομάδα (Scholten et al., 2017). Ωστόσο, οι προσεγγίσεις σε νέες πολιτικές πρέπει να εισαγάγουν την καινοτομία, καθώς οι περισσότερες περιφερειακές πολιτικές ενσωμάτωσης ήταν πειραματικές ή ad hoc και δεν συμμορφώνονταν με τις εθνικές πολιτικές κάθε χώρας ή αντίστροφα (Scholten et al, 2017). Οι νέες πολιτικές μπορούν να λάβουν υπόψη τα ακόλουθα: (1) Το τοπικό επίπεδο είναι η κινητήρια δύναμη της καινοτομίας μαζί με την εστίαση στην υγεία· (2) πρέπει να γίνει παράλληλη προσέγγιση της μετανάστευσης και της ενσωμάτωσης αντί των σημερινών προσεγγίσεων, όπου

η ενσωμάτωση ξεκινά κατά την άφιξη στη χώρα, έτσι ώστε να κερδίζεται χρόνος (Engbersen et al., 2015); (3) ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για την υγεία και την ενσωμάτωση των προσφύγων, και (4) να δοθεί προτεραιότητα στην ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας, όπως η ενσωμάτωση ικανοτήτων στη Νορβηγία, τη Δανία και την Αυστρία, και ο συντονισμός των υπηρεσιών, όπως η *Dutch Task Force Work and Integration of Refugees*.

4.4.2. ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Το να αποδεχθεί ο καθένας/η καθεμία τον «άλλον»/την «άλλη» στον εαυτό του/της αποτελεί ένα σημαντικό σημείο εκκίνησης για έναν/μία πρόσφυγα ή έναν/μία κάτοικο χώρας υποδοχής για την έναρξη διαπολιτισμικού διαλόγου (Vieira, Marques, Gomes, & Vieira, 2017). Η εκπαίδευση για την ευαισθητοποίηση και την πολιτιστική ανταλλαγή μεταξύ των δύο κοινοτήτων είναι το κλειδί για την ενσωμάτωση. Για παράδειγμα, η δημιουργία πλατφορμών υποστήριξης προσφύγων θα μπορούσε να είναι ο

κόμβος που συνδέει δομές φιλοξενίας, κοινότητες και ανθρώπους.

4.4.3. ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ

Το να γνωρίσει ο ένας/η μία τον άλλον/άλλη, να τον/την αποδεχτεί και να τον/την σεβαστεί μπορεί να διευκολύνει την εξάλειψη των στερεοτύπων και να αντιμετωπίσει τις προκαταλήψεις. Οι κοινότητες πρέπει να συζητούν τα στερεότυπα και να σέβονται τις ιδιαιτερότητες του κάθε πολιτισμού.

4.4.4. ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ

Η ενσωμάτωση πρέπει να αντιμετωπιστεί ολιστικά, δηλαδή σε διαφορετικά επίπεδα και με διάφορους εμπλεκόμενους. Η αντιμετώπιση αυτών των επιπέδων μόνο οριζόντια ή κάθετα δεν αρκεί. Πρώτον, σε εθνικό επίπεδο είναι σημαντικό να δημιουργηθούν νόμοι και κανονισμοί που να οδηγούν στην επιτυχή ένταξη. Δεύτερον, το μεσαίο επίπεδο είναι σημαντικό καθώς οι δήμοι μπορούν να συμβάλουν στη

διαμόρφωση των απόψεων απέναντι στην ενσωμάτωση. Τρίτον, οι τοπικές πρωτοβουλίες σε επίπεδο κοινοτήτων και γειτονιών θα μπορούσαν να φέρουν πιο κοντά τους πρόσφυγες και τους πολίτες των χωρών υποδοχής. Τέλος τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι ένα εξίσου σημαντικό περιβάλλον για αλληλεπιδράσεις καθώς τα αθλήματα, οι επισκέψεις και οι εξωσχολικές δραστηριότητες βοηθούν τους μαθητές/ τις μαθήτριες (και τις οικογένειες) να αλληλεπιδρούν και να ενσωματώνονται.

4.5. ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Η ένταξη των προσφύγων στις Ευρωπαϊκές χώρες μπορεί να υποστηριχθεί από πολλούς φορείς, όπως δήμους, πλατφόρμες υποστήριξης των προσφύγων, δομές φιλοξενίας, κέντρα κοινωνικής ασφάλισης και κέντρα εύρεσης εργασίας.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η επιτυχία της κοινωνικής ένταξης, είναι σημαντικό η τοπική διοίκηση (όποια είναι πλησιέστερη στους πολίτες) να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία αυτή. Στην Ισπανία υπάρχει το Δίκτυο Υποδοχής Δήμων Προσφύγων που είναι μέλος της Ισπανικής Ομοσπονδίας Δήμων και Επαρχιών (FEMP). Το δίκτυο αυτό θα προσπαθήσει, μέσω της εφαρμογής ενός πρωτοκόλλου, να προσφέρει στους πρόσφυγες μια αξιοπρεπή ζωή και να εξασφαλίσει την ένταξη τους σύμφωνα με τις ατομικές και οικογενειακές τους ανάγκες.

Για την επιτυχία της ένταξης των προσφύγων στην ελληνική κοινότητα υποδοχής απαιτείται συνεργασία μεταξύ εθνικών και διεθνών φορέων, δηλαδή μκο, δήμων, ελληνικής κυβέρνησης, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και άλλων εθνικών και διεθνών οργανισμών. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι/ όλες οι ενδιαφερόμενες πρέπει να ακολουθήσουν τις πολιτικές και τις

οδηγίες που υπάρχουν για την ένταξη των προσφύγων. Επιπλέον, οι συνεχιζόμενες ερευνητικές δραστηριότητες μπορούν να συμβάλουν στην αξιολόγηση και βελτίωση των υπάρχουσων οδηγιών.

Η κινητοποίηση, η συνεργασία και η ανταπόκριση είναι κεντρικής σημασίας για την εφαρμογή των οδηγιών για την επιτυχή ένταξη στην Πορτογαλία. Οι κοινότητες υποδοχής θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις πολιτικές ένταξης των προσφύγων. Οι προσπάθειες του δήμου είναι πολύ σημαντικές για να ενθαρρύνουν τους πολίτες να ανταποκρίνονται στην ενσωμάτωση. Αυτό θα μπορούσε να προσεγγιστεί μέσω εκστρατειών ευαισθητοποίησης στις οποίες οι πολίτες θα γνωρίσουν περισσότερο για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες/τις μετανάστριες και τη συμβολή τους στην κοινωνία, εξαλείφοντας έτσι τα στερεότυπα και διαλύοντας τους μύθους.

Με βάση το ερευνητικό πρόγραμμα UNINTEGRA, την πρόσφατη βιβλιογραφία και την ανάλυση, παρουσιάζουμε τις κατηγοριοποιημένες οδηγίες για την ένταξη των προσφύγων:

4.5.1. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- Η διευκόλυνση των δημόσιων υπηρεσιών, όπως οι υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης στα παιδιά, η ασφάλιση υγείας και οι νομικές υπηρεσίες, είναι μεγάλης σημασίας. Κατά την υποδοχή των προσφύγων, οι δομές φιλοξενίας θα πρέπει να οργανώσουν εργαστήρια ενημέρωσης σχετικά με αυτές τις διαδικασίες. Η χρήση εξατομικευμένων εφαρμογών

κινητής τηλεφωνίας για υπηρεσίες προσφύγων, όπως το APP4REFS του έργου UNINTEGRA <<https://app4refs.org/#CategoriesGridPage:info>> στην Ελλάδα, θα μπορούσε να είναι κεντρικής σημασίας ως οδηγός για τους πρόσφυγες στις νομικές υπηρεσίες, στις κρατικές υπηρεσίες, στις ανθρωπιστικές οργανώσεις, στις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και υγειονομικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων σημαντικών πληροφοριών.

- Η γνώση του πώς λειτουργεί το σύστημα υγείας και πώς μπορεί κανείς να έχει πρόσβαση σε αυτό είναι απαραίτητη για τους πρόσφυγες.

4.5.2. ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Η εκμάθηση της τοπικής γλώσσας είναι θεμελιώδης για την ενσωμάτωση των προσφύγων. Οι ευρωπαϊκές χώρες παρέχουν δωρεάν μαθήματα μέσω του υπουργείου Παιδείας, των σχολείων και των ΜΚΟ. Η γλωσσική επάρκεια δεν επιτρέπει μόνο την ενδυνάμωση των προσφύγων αλλά τους επιτρέπει να αναπτύξουν νέες δεξιότητες, καθώς και να “σπάσουν τον πάγο” και να βελτιώσουν την ευημερία και την οικονομική τους επάρκεια.
- Οι χώρες υποδοχής πρέπει να παρέχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και αναγνώριση και ισοτιμία των πτυχιών. Πρέπει να υποστηρίξουν την εκπαίδευση των παιδιών των προσφύγων ώστε να αποφύγουν την ψυχροσυναισθηματική εξασθένιση,

- η οποία μπορεί να επιδεινώσει την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση και να έχει αρνητικές συνέπειες για το μέλλον τους. Για παράδειγμα, η έρευνα UNINTEGRA μέσα από συνεντεύξεις με τους διευθυντές/τις διευθύντριες των σχολείων συνιστά την αύξηση του προϋπολογισμού των δημοσίων σχολείων για να αυξηθεί η στήριξη των μαθητών/μαθητριών που είναι πρόσφυγες και των μαθητών/μαθητριών από τρίτες χώρες, καθώς και μαθητών/μαθητριών από ορισμένες εθνικές μειονότητες, όπως οι τσιγγάνοι.
- Τα σχολεία, ιδιωτικά ή δημόσια, μπορούν να προσφέρουν έναν κατάλληλο χώρο για την ένταξη των οικογενειών και των παιδιών τους, εξ ου και η σημασία των γονέων να γνωρίζουν πώς λειτουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας υποδοχής και ο ρόλος που διαδραματίζουν οι οικογένειες στην εκπαίδευση.
 - Οι κοινωνικές επαφές με τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριες στο σχολείο ενισχύουν την ένταξη. Η αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριες και τους εκπαιδευτικούς βοηθά τα παιδιά να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο αναφοράς για τη νέα κοινωνία (Paat, 2013).

4.5.3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

- Η εκπαίδευση είναι σημαντική για τους πρόσφυγες καθώς συμβάλλει στην κάλυψη των κενών και εμποδίζει τους πολίτες της χώρας υποδοχής να μην υποτιμούν τις δεξιότητες των προσφύγων.

- Η παροχή μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης μπορεί να βοηθήσει τους ευρωπαίους εργοδότες/εργοδότες να αξιοποιήσουν τη συνεργασία τους με τους εργαζόμενους πρόσφυγες / μετανάστες/μετανάστριες.

4.5.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ

- Οι κοινότητες φιλοξενίας πρέπει να προωθούν την πολυπολιτισμικότητα και την πολυμορφία για την πιο αποτελεσματική ενσωμάτωση, π.χ. ο Καναδάς παρέχει μια από τις καλύτερες διαδικασίες ενσωμάτωσης σύμφωνα με αυτό.
- Οι χώρες υποδοχής πρέπει να προωθήσουν την ανεκτικότητα, τη συμφιλίωση και την αμοιβαία κατανόηση για να υποστηρίξουν την ενσωμάτωση στις τοπικές κοινότητες.
- Τα δικαιώματα των κοινοτήτων προσφύγων και υποδοχής δεν πρέπει να συγκρούονται, δηλαδή η διάδοση της ισότητας και του σεβασμού είναι απαραίτητα.
- Οι οικογένειες πρέπει να παρέχουν στα παιδιά ένα θεμέλιο για να μάθουν πώς να ταιριάζουν σε μια νέα κοινωνία (Wimelius, Eriksson, Isaksson, & Ghazinour, 2017). Υποστηρίζεται η οικογενειακή συνοχή, καθώς επηρεάζει την ενσωμάτωση των παιδιών (Paat, 2013), ιδίως όσον αφορά τη συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση, την καθοδήγηση και την ανατροφή των παιδιών τους.
- Η στήριξη των προσφύγων θα πρέπει να γίνεται στην αρχή και στο βαθμό που τους επιτρέπει να βασίζονται στον εαυτό τους.

4.5.5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Οι παρεμβάσεις των μκο για την επιρροή της συμπεριφοράς είναι κεντρικές.
- Τα προγράμματα συνοδείας προσφύγων θα μπορούσαν να είναι χρήσιμα, π.χ. όπως στην περίπτωση της Νορβηγίας. Οι οικογένειες των προσφύγων μπορούν να συμβουλευτούν έναν εθνικό οδηγό σχετικά με πολλές πτυχές της ζωής στην κοινωνία υποδοχής, κάτι που μπορεί να βοηθήσει τη σχέση τους με τους πολίτες της χώρας υποδοχής.
- Οι πρωτοβουλίες που ενισχύουν την αμοιβαία συμμετοχή, όπως τα αθλητικά γεγονότα, θα μπορούσαν να είναι οφέλιμες.

4.5.6. ΕΡΕΥΝΑ

Η ακαδημαϊκή έρευνα σχετικά με την ενσωμάτωση θα πρέπει να πάψει να είναι

κλειστή έρευνα, έτσι ώστε να μπορεί να καλύψει τις προκλήσεις που σχετίζονται με τους ευάλωτους ανθρώπους και τις κοινωνικές αιτίες.

Η έρευνα του κοινού είναι σημαντική για τις μελλοντικές ευρωπαϊκές πολιτικές και παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ένταξη στις κοινότητες υποδοχής.

- Συμμετοχή του κοινού-στόχου (χώρες υποδοχής και πρόσφυγες) στη λήψη αποφάσεων, οργάνωση και σχεδιασμό των παρεμβάσεων (Cf. Kheireddine, 2018) και των πολιτικών. Προτείνονται πρακτικές πρωτοβουλίες, με βάση τις ανάγκες των κοινοτικών ηγετών, των προσφύγων και των χωρών υποδοχής.
- Υποστηρίζεται η χρήση των προσεγγίσεων που επηρεάζουν τη συμπεριφορά, η επισκόπηση των στοχευμένων ομάδων και τα πιλοτικά μέτρα πριν από την ανάπτυξη νέων πολιτικών ενσωμάτωσης.

4.5.7. ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Η ευαισθητοποίηση σχετικά με άλλους πολιτισμούς είναι το κλειδί για την εξάλειψη των στερεοτύπων. Όταν γνωρίζουμε ένα άτομο που είναι αλλοδαπός/αλλοδαπή ή πρόσφυγας, σταματάμε να σκεφτόμαστε με στερεότυπο τρόπο για εκείνον/εκείνη. Η ευαισθητοποίηση θα μπορούσε να λάβει τα ακόλουθα βήματα:

- Διάδοση των γνώσεων σχετικά με τη ζωή των προσφύγων μέσω τεχνικών διαλόγου και παιχνίδια ρόλων. Προτείνονται τα παιχνίδια ρόλων, όπως το “youth on the run”, η εξήγηση του ταξιδιού των προσφύγων σε νέους για να απορριφθούν οι μύθοι, η δημιουργία σεβασμού και η προώθηση (ουδέτερης) ανεκτικότητας.
- Ενθάρρυνση της συμμετοχής στην κοινωνία (Sorgen, 2015).
- Αντιμετώπιση της κοινωνικής διστακτικότητας και του αποκλεισμού μέσω των επισκέψεων

- μεταξύ προσφύγων και πολιτών της χώρας υποδοχής. Οι πρόσφυγες πρέπει να συμμετέχουν σε τοπικές εκδηλώσεις για να γνωρίσουν τους πολίτες που με τη σειρά τους θα πρέπει να τους προσκαλέσουν στις πολιτιστικές / θρησκευτικές τους εκδηλώσεις.
- d. Αντιμετώπιση του διαχωρισμού μέσω μιας πολυπολιτισμικής προσέγγισης. Κατά συνέπεια, η επιτυχής ενσωμάτωση είναι πιθανότερο να πραγματοποιηθεί εάν υπάρχει ρητή υποστήριξη για την ποικιλομορφία και την πολυπολιτισμικότητα στην κοινότητα υποδοχής (Paat, 2013).
 - Προώθηση των ανθρωπιστικών αξιών και αρχών μέσω των κοινοπραξιών των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της εντολής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των εργασιών των ΜΚΟ, των αθλητικών εκδηλώσεων και των παιδικών καλοκαιρινών κατασκηνώσεων.

4.6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- AGER, A., & STRANG, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 21(2), 166-191.
- ANTIGONE (2019). *Targeted housing and integrated supported services for most vulnerable refugees*. Ανακτώνται από <www.antigone.gr/en/projects/project/38/description/>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- DE HAENE, L., NEUMANN, E., & PATAKI, G. (2018). Refugees in Europe: Educational policies and practices as spaces of hospitality? *European Educational Research Journal*, 17(2), 211-218.
- ENGBERSEN, G., DAGEVOS, J., JENNISSEN, R., BAKKER., L., & LEERKES, A. (2015). *No time to lose: from reception to integration of asylum migrants*. WRR-Policy Brief 4. The Hague: WRR.
- EUROPEAN COMMISSION (2018). *New Greek strategy for integration targets 10,000 refugees in one year*. Ανακτώνται από <<https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/new-greek-strategy-for-integration-targets-10000-refugees-in-one-year/>>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].

- GOODWIN-GILL, G. S. (2014). The international law of refugee protection. En E.Fiddian-Qasmiyeh, G. Loescher, K. Long, & N. Sigona (Eds.), *The Oxford handbook of refugee* <www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199652433.001.0001/oxfordhb-9780199652433-e-021>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- KHEIREDDINE, B. (2018). *A Social Marketing approach to (in)tolerance between Refugees and Host Communities in Lebanon* (Διδακτορική διατριβή). Ανακτήθηκε από την αποθήκη του Πανεπιστήμιο του Minho (ID000352166).
- ΠΑΑΤ, Υ. Φ. (2013). Working with immigrant children and their families: An application of Bronfenbrenner's ecological systems theory. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 23(8), 954-966.
- PRESSÉ, D., & THOMSON, J. (2008). The resettlement challenge: Integration of refugees from protracted refugee situations. *Refugee: Canada's Journal on Refugees*, 25(1), 94-99.
- SSCHOLTEN, P., BAGGERMAN, F., DELBUCHE, L., KAMPEN, V., WOLF, J., & ΥΡΜΑ, R. (2017). *Policy innovation in refugee integration*. Rotterdam: Erasmus University.
- SORGEN, A. (2015). Integration through participation: The effects of participating in an English conversation club on refugee and asylum seeker integration. *Applied Linguistics Review*, 6(2), 241-260.
- UNHCR. (2019). *ESTIA Accommodation Capacity Weekly Update*. Ανακτώνται από <<http://estia.unhcr.gr/en/estia-accommodation-capacity-weekly-update-4-june-2019/>>. [Η ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης-πρόσβασης είναι 28 Οκτωβρίου 2019].
- VIEIRA, A., MARQUES, J. C., GOMES, M. P., & VIEIRA, R. (2017). The inclusion of the other in ourselves: reception and comprehension of refugees in Portugal. *Intercultural Education*, 28(2), 196-205.
- WIMELIUS, M. E., ERIKSSON, M., ISAKSSON, J., & GHAZINOUR, M. (2017). Swedish reception of unaccompanied refugee children-promoting integration? *Journal of international migration and integration*, 18(1), 143-157.

Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο να συμβάλει στην αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών πληθυσμών, ανταποκρίνοντας στις ανάγκες ενσωμάτωσης των υπηκόων τρίτων χωρών που χρήζουν διεθνούς προστασίας σε δύο επίπεδα: πρώτον, δουλεύοντας άμεσα με τους νεοαφιχθέντες για την αντιμετώπιση των βασικών τους αναγκών ενσωμάτωσης σε συνδυασμό με την προώθηση δεκτικών στάσεων στις κοινότητες υποδοχής, και δεύτερον, προωθώντας περιεκτικά κανονιστικά πλαίσια στις κοινότητες υποδοχής.

Το πρόγραμμα **UNINTEGRA** συντονίζεται από το πανεπιστήμιο του Santiago de Compostela (Ισπανία), με τη συμμετοχή του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ελλάδα), του πανεπιστημίου του Minho (Πορτογαλία), του οργανισμού Acsar Foundation (Ισπανία), του πανεπιστημίου Balmes Foundation (Ισπανία), και του δήμου του Santiago de Compostela. Χρηματοδοτείται από το *Asylum, Migration and Integration Fund* (AMIF) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτός ο οδηγός είναι το αποτέλεσμα των ερευνητικών δράσεων που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, στην Πορτογαλία και στην Ισπανία από τα συμμετέχοντα πανεπιστήμια.

University leading full and stepwise approach to the integration of refugees

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

